

357.46.51

101695
20-1-69

~~VERTROUWELIJK~~

26 OKT. 2001
Deze rubricering is
beëindigd na 5 jr.

Stg. GEHEIM

MAANDOVERZICHT

No. 12 1968

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 12 - 1968

166

(Tijdvak 1-12-1968 t/m 31-12-1968)

I N H O U D

No. 941.585	Blz.
<u>I. Communisme Internationaal</u>	
Autonomie en Internationalisme	1
<u>II. Activiteiten van de Communistische Partij Nederland</u>	
De CPN en de internationale communistische beweging	10
De CPN op sociaal-economisch terrein	15
Kwestie Tsjechoslowakije	17
De CPN en de studenten	18
Het partij-apparaat van de CPN	19
De pro-Chinese oppositie	21
De pro-Russische oppositie	23
<u>III. Activiteiten van de communistische frontorganisaties</u>	
De communistische frontorganisaties in 1968, de tendens voor 1969	24
Ontwikkeling in de Jeugdbeweging	24
Ontwikkeling in de Vrouwenbeweging	27
Ontwikkeling in de Vredesbeweging	28
Ontwikkeling in de Verzetsbeweging	30
Ontwikkeling op Cultureel gebied	31
<u>IV. Andere groeperingen</u>	
De "anderen" in 1968, tendens voor 1969	32
De ontwikkeling in het jongerenradicalisme	33
Ontwikkeling in de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP)	37
Ontwikkeling in het links-socialisme	40
Ontwikkeling in het Nederlands trotskisme	42
Ontwikkeling in het anarchisme	43
Ontwikkeling in het rechts-extremisme	44
Overzicht buitenlandse reizen	46
Agenda	47

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Autonomie en Internationalisme

Onder het regime van het tweemanschap Brezjnev-Kosygin heeft de communistische wereld in het machtsbereik van Moskou weer een somberder aanzien gekregen dan in de laatste vijf of zeven jaar van het Chroestsjowse bewind.

Chroestsjow was een bravado, een speler, die met onuitputtelijke fantasie zijn spel dreef met de wereld, zich in telkens nieuwe ondernemingen stortte. Zijn vijanden onder zijn vrienden verweten hem avonturisme. Als hij op winst uit was, schiep hij dramatische situaties, waarin hij zijn tegenspelers trachtte te overbluffen; maar hij kon ook enorme verliezen incasseren. Ongegeneerd vergokte hij showstukken uit het leninistisch-stalinistische erfgoed, tegelijk verkondigend dat "nog deze generatie onder het communisme zou leven".

Zijn politiek leek te wortelen in zijn boeren-aard: hij wanstoude intellectuelen en vreemdelingen (als de Chinezen), hij koesterde sluwe gedachten omtrent het rijke en machtige Amerika, waar het graan groeide. "Socialisme" zag hij een beetje als een toestand van boerentevredenheid: wie de grootste biet rooide, wie het meeste vlees in zijn goulash had, was op de goede weg. Zijn vrienden onder zijn vijanden noemden hem de goulash-communist.

Zijn grootste verdienste was het, dat hij afrekende met Stalin en het stalinisme. Het 20e Congres van de CPSU, waarop hij voor het eerst China en Joegoslavië citeerde als voorbeelden van "veel dat uniek was in de opbouw van het socialisme" en deed boekstaven "dat het volstrekt wetmatig was, dat de vormen van de overgang naar het socialisme in de toekomst nog veelvoudiger zouden zijn", het Congres waarop hij de "vreedzame weg" en de "vreedzame coexistentie" verkondigde en - in een geheime zitting - Stalin aanklaagde als misdadiger, betekende een beslissend keerpunt voor de hele communistische beweging.

Echter, wat hij in die dagen ontketende kon hij uiteindelijk niet de baas. Het communisme kreeg onder zijn inspiratie een nieuwe kwaliteit; maar de communistische wereld begon uiteen te vallen.

Eens was het internationalisme de hoogste deugd in het verkeer tussen de socialistische landen en de communistische partijen, later het respect voor ieders autonomie. Eerst was het revisionisme - de ongeregelde vernieuwingsdrift - het hoofdgevaar, later meer het dogmatisme, het beroep op "vroeger", de verdediging van de letter, het gescherm met "nooit" en "altijd" - de categorieën van de onveranderlijkheid.

Van eenheid naar verscheidenheid, van internationalisme naar autonomie, van de dogmatische zekerheid naar het revisionistische experiment, zo liepen de ontwikkelingslijnen vanaf het 20e Congres.

Maar woog de winst tegen het verlies op? Verscheidenheid liep uit op verdeeldheid en vijandigheid, in de autonomie lag de kiem van een gevaarlijk nationalisme, revisionisme leidde tot afbraak. Apparatsjiks met een ander gevoel voor verantwoordelijkheid dan de speler Chroestsjow, bureaucraten met een ander gevoel voor orde dan deze bravado grepen in om de fatale ontwikkelingen te keren. Ernstige mannen namen het bewind over van Mr. Show-man, wierpen zich met heel hun respectabel gewicht voor het wiel van de tijd. Het communisme zoals zij het wensten te zien, had minder van de Chroestsjowse kwaliteit. In het vierde jaar van hun bewind, toen zij hun ideeën over "orde" in Tsjechoslowakije tot gelding brachten, werd er ergens in hun machtsgebied op een belangrijk moment gezegd dat "de conclusies en besluiten van het 20e CPSU-Congres nog steeds van kracht waren". Het was van betekenis dat het gezegd werd (door Kadar); terecht werd de uitspraak in de Westerse pers gesignaleerd. Het had immers niet zo gezegd behoeven te worden als niet zoveel aanwijzingen het tegendeel deden vermoeden.

Een felle campagne tegen het revisionisme - nu het revisionisme van links en rechts, van Mao en Hoxha enerzijds en van Dubcek en de Westerse communistenleiders anderzijds -, nieuwe termen als "sluipende contra-revolutie" en "nationalisme hoofdgevaar", een campagne tegen de autonomie-gedachte ten gunste van het internationalisme, inscherping van de ideeën over de onaantastbaarheid van de partijmacht en over de eenheid van denken, waarschuwingen tegen het verkeer met buitenlanders, processen tegen vrij-denkende intellectuelen en schrijvers, zijn de opvallende punten van de nieuwe, hardere lijn, de symptomen van wat in de Westerse pers soms gladweg een restalinisatie genoemd wordt.

De ernstige mannen in het Kremlin wagen en bluffen niet; het zijn onaandoenlijke regenten. Ze hebben de voorspelling dat nog deze generatie onder het communisme zal leven, uitgevlakt en er voor in de plaats geschreven dat - voorzover het aan hen ligt - deze generatie het communisme in elk geval niet zal verzieken. Ze hebben Chroestsjows grootmoedige ideeën over de "partij van heel het volk" en de "staat van heel het volk" terzijde geschoven om duidelijkheid te scheppen op dit punt: dat de partij gelijk blijft hebben ook al zou heel een volk dat willen betwijfelen. Als alle dogmatische communisten zijn ze internationalisten (daarom schoten ze de Tsjechoslowaken "te hulp"). Als alle goede communisten zijn ze leninisten, al moeten ze daarvoor soms Lenin verloochenen. Als alle zich noemende leninisten weten ze zich met geëigende citaten uit 's mans verzamelde werken te rechtvaardigen. Maar wie was de authentieke Lenin?

Brief van Lenin na de invasie:

"Het feit dat u zich ertoe hebt laten verleiden fysiek geweld te gebruiken, toont hoe diep we al in de modder zijn weggezakt. De hele onderneming is van het begin af aan fout geweest en in strijd met de geest van deze tijd.

U beweert, dat het noodzakelijk was de eenheid te herstellen. Maar ik vraag me af waarop die beweringen gegrond zijn. Ze komen ongetwijfeld voort uit een Russisch mechanisme dat wij van het Tsaristische regime hebben overgenomen en dat we maar luchtigjes met Sowjet-olie gesmeerd hebben. Onder deze omstandigheden is het duidelijk, dat onze rechtvaardiging van deze daad slechts beschouwd kan worden als een vod papier zonder enige waarde, dat er bepaald niet toe zal bijdragen dat de niet-Russen zich gerust voelen onder de agressiviteit van de Russen, die overigens pure chauvinisten zijn en typische bureaucraten.

Mijn mening is, dat dit Russische optreden noch verklaard noch gerechtvaardigd kan worden door te verwijzen naar enige provocatie en dat ze een ernstige fout betekent, voortkomend uit een nationalistische instelling.

Het getuigt van een onvergeeflijk opportunisme en ondermijnt ons gezag als wij onze macht aanwenden om ook maar de minste onrechtvaardigheid, de geringste gewelddaad te plegen tegen niet-Russische volkeren.

De historische noodzaak is één ding. Ze eist van ons, dat we ons gezamenlijk te weer stellen tegen het Westerse imperialisme en ons verdedigen tegen het kapitalisme. In dat vlak zie ik geen fouten en ik herhaal dat ik de maatregelen goedkeur die daarop betrekking hebben. Maar het is iets anders dat wij imperialistische handelwijzen en doelstellingen overnemen en daarmee de oprechtheid van onze principes en heel onze defensieve theorie van onze strijd tegen het imperialisme aantasten..."

Maar deze Lenin schreef over de bezetting van de autonome republiek Georgië door het Rode Leger in 1919. En het waren slechts onbeduidende dissidente communisten in het Westen die zich in een helder ogenblik die woorden herinnerden.

De communistische wereldconferentie, product van het internationalisme

Voor de zoveelste maal had Sisyfus het rotsblok met bovenmenselijke inspanning de berghelling opgeduwd, maar bijna had hij de top bereikt of opnieuw bezweek hij onder de last. De steen rolde omlaag. Hij moest opnieuw beginnen.

Bijna hadden de Russische leiders het sinds jaren zo begeerde punt bereikt, de communistische wereldconferentie. De datum was reeds vastgesteld: 25 november dit afgelopen jaar. Met grote moeite hadden ze een meerderheid van CP-en opgeduwd en meegesleept naar dit hoge doel, maar na de schok van de invasie in Tsjechoslowakije vielen ze opnieuw terug, met weer een aantal partijen onwilliger dan tevoren de klim te hervatten.

Na de "consultatieve bijeenkomst", eind februari, begin maart te Boedapest gehouden *), scheen de weg naar het "algemene" communistische concilie gemakkelijker te effenen. Al zou een twintigtal partijen zich van de onderneming blijven distanciëren in een stemming wisselend van vijandig tot neutraal, een kleine 70 CP-en bleken - zij het niet alle van harte - bereid er hun medewerking aan te verlenen.

Reeds eind april vond, eveneens te Boedapest, de eerste officiële voorbereidingsconferentie plaats, waaraan 54 partijdelegaties deelnamen. Er werd overeenstemming bereikt over de titels van drie documenten die in de komende maanden zouden worden uitgewerkt en, zo mogelijk, door het concilie zouden moeten worden bekrachtigd:

1) een document over het belangrijkste conciliethema, n.l. "De taken in de strijd tegen het imperialisme in de huidige fase en de eenheid van actie van de communistische en arbeiderspartijen, van alle anti-imperialistische krachten",

2) een document ter ondersteuning van de heldhaftige strijd van het Vietnamese volk tegen de agressie van de Amerikaanse imperialisten, en

3) een document over de actuele taken in de strijd voor de vrede.

*) Zie M.O. 3, 1968.

Tijdens deze eerste zitting werd voorts een werkgroep geformeerd voor het prepareren van de teksten voor de volgende bijeenkomsten, en werden definitief de datum en de plaats van de algemene conferentie vastgesteld: 25 november, Moskou.

Op 28 april kwam de werkgroep voor het eerst bijeen; later nog eens op 10 juni. Tussen 18 en 21 juni vond te Boedapest, onder deelname van 45 partijdelegaties, de tweede voorbereidingsconferentie plaats. In de laatste week van juli vergaderde de werkgroep opnieuw, nu voor het organiseren van de derde voorbereidingsconferentie, die in september zou worden gehouden.

Tot zover bleef de vaart erin. Toen stak de inval in Tsjechoslowakije een spaak in het wiel.

Uiteraard zagen die CP-en die de interventie goedkeurden geen of weinig bezwaar tegen voortzetting van de voorbereidingsprocedures. Verschillende andere echter bekenden, dat hun de lust voorlopig was vergaan, of gaven te kennen slechts grotere moeilijkheden te verwachten. De Italianen waren de eersten die zich begonnen terug te trekken. De Oostenrijkers, de Engelsen en de Zwitsers - om er enkelen te noemen - volgden met het argument, dat de omstandigheden voor het houden van een conferentie verre van gelukkig meer waren. De Australiërs eisten - ballorig - dat een wereldconferentie zou worden belegd om de interventie te veroordelen.

Op 16 september stelde de Franse CP, als altijd overvloeiend van verantwoordelijkheidsbesef, in een brief aan de Hongaarse CP voor, de wereldconferentie tijdelijk uit te stellen "aangezien de vooruitzichten voor het welslagen daarvan voor het moment niet bijzonder gunstig waren".

De derde voorbereidingsconferentie ging niettemin wel door (Boedapest, eind september). Ongetwijfeld onder zware druk van de CPSU en haar satellietpartijen werden de 58 deelnemende delegaties het er - tenminste in het vage - eens over de noodzaak van een algemeen concilie, waarvoor op weer een volgende conferentie een datum zou worden bepaald (De reeds vastgestelde datum van 25 november kwam hiermee derhalve te vervallen).

Opmerkelijk was, dat ondanks het duidelijk verminderde enthousiasme bijna alle partijen die bij de voorbereiding van het concilie betrokken waren, nl. 67 CP-en, acte de présence gaven op de vierde

voorbereidingsconferentie die vervolgens in de derde week van november te Boedapest plaats vond. Tijdens deze zitting werd een nieuw voorstel aangenomen, inhoudende dat 1) de werkgroep van 8 CP-en in februari 1969 te Boedapest zou bijeenkomen om een verklaring over de communistische internationale politiek op te stellen, 2) op 17 maart een vijfde voorbereidingsconferentie zou worden belegd te Moskou, ter bespreking van deze verklaring, en 3) vervolgens en eindelijk in mei eveneens te Moskou de algemene conferentie zou worden gehouden.

Zou de internationale solidariteit tenslotte toch nog alle beproevingen doorstaan, of was men bezig - zoals de Chinezen en Albanen het eens in een macabere beeldspraak zeiden - een doodgeboren kindje haastig een paar injecties toe te dienen om het tenminste even een schreeuw te laten geven?

De conferentie leek voor het moment gered, maar met het internationalisme was het niettemin treurig gesteld. Moskou bleek niet van zins de tegenstanders van de interventie in Tsjechoslowakije hun kortzichtigheid en betweterigheid te vergeven. Het waren, volgens de Prawda van 5 november bijvoorbeeld, revisionisten, of - volgens de algemene teneur van de polemische artikelen die in deze maanden in de pers van de agressieve Warschaupakt-landen verschenen - slachtoffers van rechts opportunisme, besmet met het virus van het nationalisme (min of meer het hoofdgevaar voor de communistische beweging), misleid door de kapitalistische pers.

Op 25 november, de dag waarop de communistische wereldconferentie oorspronkelijk had zullen beginnen, maakte de Prawda in een hoofdartikel duidelijk, dat "de strijd tegen het imperialisme" het voornaamste thema voor de conferentie zou zijn, maar dat onder die titel ook de linkse en rechtse afwijkingen zouden moeten worden aangevet. Dit betekende, dat het tijdens de conferentie nog tot botsingen zal komen, zeker als enkele delegaties van Westerse CP-en - zoals vermoedelijk de Italiaanse - erop blijven staan, dat de kwestie Tsjechoslowakije besproken moet worden.

De Brezjnew-doctrine

"Er is een nieuw spook verschenen!" riep Tito op 10 november uit in een rede tijdens een massa-meeting in Osijek, waarin hij fel van leer trok tegen een "nieuwe theorie" van de heersers in het Kremlin. Het ging om de befaamde Brezjnew-doctrine, een herformule-

ring van het principe van het socialistisch internationalisme, de regel voor de verhoudingen tussen de socialistische landen met een rechtstreeks effect op de regel voor de verhoudingen tussen de communistische partijen. Inderdaad een spookbeeld, dat de meer op autonomie ingestelde landen onder communistisch regime en de onafhankelijke CP-en in de niet-communistische wereld deed opschrikken.

Nadat de interveniërende Warschaupakt-landen in Tsjechoslowakije voor het probleem waren komen te staan dat zij niet waar konden maken dat zij "geroepen" waren - de enige reden waarom zij volgens de sinds 1956 geldende interpretatie van het socialistisch internationalisme "rechtens" in een socialistisch broederland zouden mogen interveniëren - wijzigden ze achteraf de regels. Alle socialistische landen waren inderdaad autonoom en soeverein, zo verklaarden ze nu, maar niet zonder meer. En alle socialistische landen waren gebonden aan het principe van non-interventie, maar niet onder alle omstandigheden. Er waren situaties denkbaar, zoals in het geval van Tsjechoslowakije wel gebleken was, die zij niet lijdzaam mochten aanzien, wachtend tot zij eventueel te hulp zouden worden geroepen. Een hoger principe, een hogere wet verbod dat.

In een artikel in de "Prawda" van 26 september werd hierop voor het eerst gewezen. Het confronteerde de socialistische landen met de volgende beperkingen van hun (toch al formele) soevereiniteit:

- 1) Een socialistisch land is vrij zijn eigen koers te bepalen, mits het niet afwijkt van de principes van het marxisme-leninisme.
- 2) Een socialistisch land heeft recht op zelfbeschikking, mits de maatregelen die krachtens dat recht worden genomen, de belangen van de andere socialistische landen niet in gevaar brengen.
- 3) De communistische partijen van de socialistische landen zijn niet alleen verantwoording schuldig aan hun eigen volk, maar ook aan de partijen van de andere socialistische landen en aan de internationale communistische beweging in haar geheel.
- 4) De socialistische landen zijn soeverein, maar niet in het "abstracte". Hun soevereiniteit wordt bepaald door de standpunten van de arbeidersklasse en heeft slechts zin in verband met de leidende rol van de partij.

In antwoord op de beschuldigingen, ook door vele CP-en geuit, dat de bezetting van Tsjechoslowakije in strijd was met het internationale recht, merkte de "Prawda" in hetzelfde artikel op, dat er "burgerlijke rechtsopvattingen" bestaan, maar ook "marxistisch-

leninistische opvattingen over soevereiniteit en andere rechtsprincipes". Het partijblad van de CPSU concludeerde: "Wetten en juridische normen zijn ondergeschikt aan de wetten van de sociale ontwikkeling". Omdat anti-socialistische krachten de socialistische staat Tsjechoslowakije bedreigden, waren de broederlanden verplicht de ware soevereiniteit van dat land te beschermen tegen de contra-revolutie. Of zoals de Russische partijleider Brezjnev het zelf zei tijdens het 5e Congres van de Poolse CP: de communistische landen zijn "voorstanders van strikte eerbiediging van soevereiniteit" en gekant tegen inmenging in de zaken van enig land, zolang het socialisme tenminste niet wordt aangetast. Is dit laatste wel het geval, dan is "militaire hulp aan een broederland" weliswaar "een buitengewone zaak", maar niettemin noodzakelijk.

Dat was dus de inhoud van de "nieuwe doctrine". Het principe van autonomie, soevereiniteit en non-interventie werd neergehaald, gerelativeerd, ondergeschikt aan een hoger principe, dat van de internationalistische plicht, het gezamenlijke verantwoordelijkheidsbesef. Maar daarmee rees de vraag - en ze werd in zowel als buiten de communistische beweging gesteld - hoe Moskou zich voorstelde dat uitgemaakt kon worden wie precies wanneer precies dit gezamenlijke verantwoordelijkheidsbesef in woord en daad tot uitdrukking zou moeten brengen. Het bittere antwoord van de tegenstanders van dit soort internationalisme, de verdedigers van de nog maar zo pas gewonnen autonomie, was dat Moskou zelf, gesecondeerd door Pankow en Warschau, deze arbitraire functie natuurlijk zou blijven opeisen.

De Joegoslaven en de Roemenen en vele CP-en in het Westen wensten zich daartegen te verzetten, zoals zij reeds herhaaldelijk deden weten. De internationalistische orde die de regenten in Moskou hen trachtten op te leggen was immers "tegen de geest van deze tijd" en in de communistische wereld een overwonnen idee.

De motivering van de invasie in Tsjechoslowakije werd aldus een teken van tegenspraak in de communistische beweging in Moskou's invloedssfeer, een oproep tot mobilisatie van de autonomisten tegen de internationalisten.

Inderdaad is de op Moskou geïënteerde communistische wereld onder de opvolgers van Chroestsjow versomberd. Er wordt een spook gezien, een schim uit het stalinistische verleden. Tito vergiste zich, het is geen nieuw spook.

En al worden er regelingen getroffen voor een bekrachtiging van de eenheid op een grote wereldconferentie, de partijkranten staan vol ernstige woorden en de hoofden van de partijbonzen zijn vol grimmige gedachten. Het compromis tussen autonomie en internationalisme is verbroken. Als het niet hersteld kan worden - en het ziet er niet naar uit dat dit voorlopig het geval zal zijn - zal het nog gaan spannen.

Autonomie en internationalisme zijn de slagwoorden waaraan de communistische partijen in de komende tijd in hun verschillende posities te herkennen zullen zijn. Ze zijn met vijandigheid geladen.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

De CPN en de internationale communistische beweging

Voornamelijk door enkele belangrijke internationale gebeurtenissen, zoals de meirévolte in Frankrijk en de interventie van Rusland c.s. in Tsjechoslowakije, is de CPN in de loop van 1968, sterker dan in vorige jaren, betrokken geraakt bij de problemen en standpunten van andere communistische partijen.

Deelname aan de voorbereidingen voor een internationale communistische topconferentie heeft de Nederlandse CP echter ook dit jaar categorisch geweigerd. Haar bezwaren tegen een dergelijk beraad - welke hoofdzakelijk zijn terug te voeren op de vrees voor aantasting van haar autonomie - heeft zij in januari 1968 uitvoerig uiteengezet in een brief aan de Hongaarse partijleider Kadar en in een brochure van "Waarheid"-artikelen, getiteld "Rondom Boedapest".

De meirévolte in Frankrijk

In de eerste weken van de meirévolte in Frankrijk viel er in CPN-kringen en in "De Waarheid" een duidelijke afkeuring te beluisteren over de opstelling van de Franse communistische partij (PCF) en het communistische vakverbond (CGT). Vooral uit de hoek van de jonge intellectuelen, die zich bewegen in de sfeer van de marxistische periodiek "Kontrast" (onder hoofdredactie van partijbestuurder drs. André de Leeuw), kwam kritiek op de "opportunistische rol" van de Franse communisten. Op 24 mei verscheen er echter een artikel van Paul de Groot in "De Waarheid", waarin betoogd werd dat er geen sprake was van een revolutionaire situatie in Frankrijk en dat de PCF en de CGT op de juiste wijze - zij het na enige aarzeling - uit de situatie economisch en sociaal voordeel hadden getrokken ten behoeve van de arbeidersklasse. De oud-voorzitter van de CPN zag in "de rol van het universitaire intellect en hun samenwerking met de bedrijfsarbeiders" een inspirerend voorbeeld voor de Nederlandse studenten en arbeiders.

Deze visie van De Groot, die op dat moment in tegenstelling stond tot meer kritische gevoelens binnen de CPN (!), werd op 6 juni door het partijbestuur aanvaard en tot partijstandpunt verheven.

Er werd een solidariteitstelegram gestuurd naar de PCF.

De interventie in Tsjechoslowakije

De CPN-leiding heeft in het eerste halfjaar van 1968 de ontwikkelingen in Tsjechoslowakije met duidelijke instemming gevolgd. Zij stuurde zelfs tweemaal de "Waarheid"-redacteur Joop Morriën naar Praag om inlichtingen in te winnen en een speciale berichtgeving te verzorgen. Het lijkt echter waarschijnlijk dat de CPN-leiding niet zozeer ingenomen was met de veranderingen in het Tsjechoslowaakse regiem vanwege de toegenomen interne democratie, alswel om de duidelijk uitgesproken autonome opstelling ten aanzien van Moskou. Vergroting van de democratie binnen de eigen partij is immers nog altijd niet een zaak die door de CPN-leiding met voortvarendheid ter hand wordt genomen. Hoezeer de CPN sympathiseerde met de ontwikkelingen in Tsjechoslowakije, bleek wel uit de afkeurende commentaren in "De Waarheid" op de kritiek die vooral van Oostduitse en Russische zijde geuit werd op de gebeurtenissen in Praag. Na de inval in Tsjechoslowakije van Moskou c.s. op 21 augustus verspreidde de CPN-leiding landelijk in zeer grote oplage een manifest, waarin zij zich scherp keerde tegen de militaire interventie. Zij veroordeelde het optreden van de "huidige leiding in de Sowjet-Unie en haar medestanders" als "de meest schandelijke inbreuk op de principes van het leninisme, die tot nu toe is gepleegd" (!).

Ondanks deze radicale afwijzing heeft men in kringen van de partijleiding toch wel degelijk de mogelijkheid onderkend dat de ontwikkelingen in Tsjechoslowakije wel eens buiten het communistische kader hadden kunnen treden en met name hadden kunnen leiden tot een verzwakking van de militaire weerbaarheid van het Oosteuropese blok. De CPN-leiding heeft deze visie echter niet in de openbaarheid willen brengen, omdat men alle aandacht wilde richten op de schending van de autonomie van de Tsjechoslowaakse CP en staat én om de opportunistische reden dat men in geen geval - zoals in 1956 - geïsoleerd wilde worden van de overgrote meerderheid van het Nederlandse volk.

Toenadering

Sedert de overrompeling van Tsjechoslowakije valt er in het beleid van de CPN-leiding langzamerhand een zekere toenadering tot sommige andere communistische partijen te bespeuren. Daarmee wordt niet in de eerste plaats bedoeld op de protestcampagne die de CPN in oktober ontketende tegen de executies van voormalige functionarissen van de Indonesische CP. Ook niet op de vergeefse uitnodiging aan enkele Noordvietnamezen en Vietcongeden om het "Waarheid"-festival bij te wonen (de Nederlandse regering verleende geen visa) of op de betrekkingen met de in september opgerichte legale Duitse CP. Veeleer gaan daarbij de gedachten uit naar de voornaamste Westeuropese CP'en, waarmee de CPN, door de gezamenlijke veroordeling van het Russische ingrijpen in Tsjechoslowakije, voor het eerst sinds jaren weer als het ware in een gemeenschappelijk front is komen te staan. Een belangrijke factor in dit proces van toenadering kan het "Instituut voor politiek en sociaal onderzoek" worden, dat in november werd opgericht onder voorzitterschap van Paul de Groot. Dit CPN-instituut, waarvan partijbestuurder Gerard Maas secretaris is, zal zich gaan bezig houden met de bestudering van "vraagstukken die voor de Nederlandse arbeidersbeweging van belang zijn" en van "ontwikkelingen in buitenlandse communistische- en sociaal-democratische partijen". Er zullen werkgroepen gevormd worden waartoe personen zullen worden uitgenodigd "ongeacht het lidmaatschap van een partij", lezingen en studieconferenties worden gehouden, rapporten en boeken worden uitgegeven. Het instituut zal relaties aanknopen met politiek-wetenschappelijke instituten "van diverse levensbeschouwelijke richtingen" in Nederland, en met marxistisch-leninistische instituten in het buitenland. Vooruitlopend op dit laatste voornemen bracht Paul de Groot reeds medio oktober een bezoek aan Parijs, waar hij sprak met enkele functionarissen van de Franse CP. De belangstelling van De Groot ging vooral uit naar het "Maurice Thorez-instituut". Met de directie hiervan kwam hij overeen regelmatig contact te houden.

Gedachtenwereld in beweging

Hoewel blijkens een rondschrijven aan potentiële adhaerenten bovengenoemd instituut "zich niet zal bezighouden met praktische politiek", mag toch worden aangenomen dat het een grote invloed zal

hebben op het beleid van de CPN. Als goed marxist-leninist weet Paul de Groot immers dat het er niet om gaat de wereld te begrijpen, maar te veranderen en dat de theorie alleen maar van belang is als een "richtsnoer tot handelen".

Een voorbeeld hiervan is de artikelenreeks "Gedachtenwereld in beweging", verschenen in "De Waarheid" tussen 29 november en 28 december 1968. In deze artikelen, die een eerste vrucht lijken te zijn van "het instituut" worden informatieve beschouwingen gegeven over een aantal actuele vraagstukken in de internationale communistische beweging, zoals: de autonomie van de CP'en, de nationale zelfstandigheid, de samenwerking tussen de socialistische staten, de al of niet vreedzame weg naar het socialisme en het oorlogs- en atoomgevaar. Als hoofdthema wordt gesteld, dat na de gebeurtenissen in en rond Tsjechoslowakije de discussies binnen de communistische beweging in een stroomversnelling zijn geraakt. "De eerst op opgewonden toon boven alle twijfel verheven verklaarde revisionistische stellingen, maken plaats voor andere opvattingen."

Opmerkelijk is de positief-kritische benadering van recente uitspraken van de Russische partijfunctionarissen Breznjew, Mazoerow en Korionow, o.m. over de erkenning van het bestaan van meningsverschillen tussen de communistische partijen. Eveneens wordt op goedkeurende wijze de Franse CP geciteerd over de "eigen (Franse) weg naar het socialisme". Hiertegenover worden uitlatingen geplaatst van de Hongaarse partijleider Kadar en de Oostduitse partijfunctionaris Axen, van wie vooral de laatste wordt gehemeld wegens het feit dat hij alle problemen rond de autonomie der partijen terugbrengt "tot de even simpele als caricaturale proportie van anti-Sowjetisme".

Interessant zijn de alinea's over "nationale zelfstandigheid" en "de al of niet vreedzame weg naar het socialisme". Over het eerste wordt opgemerkt dat "onder Nederlandse verhoudingen" de strijd voor de nationale zelfstandigheid vóór alles strijd is "tegen de Westduitse expansie, tegen de Westduitse penetratie in het openbare leven van Nederland". Het vraagstuk van de "vreedzame" of "gewelddadige" weg naar het socialisme wordt met een kritische verwijzing naar Chroestsjow "die een buitengewone nadruk op de vreedzame weg ging leggen, waardoor de klassestrijd op de achtergrond werd gedrongen", als volgt behandeld:

"De Nederlandse communisten hebben herhaaldelijk uiteengezet dat zij een vreedzame weg voorstaan, maar dat de ontwikkeling in dit opzicht uiteindelijk van de grote kapitalistische machten afhangt. Zij waren het in het verleden steeds die het geweld van burgeroorlogen gebruikten tegen de werkende massa's."

De artikelenreeks besluit met een negatief commentaar op de conferentie die van 18 tot 21 november 1968 te Boedapest werd gehouden, ter voorbereiding van een internationale communistische topconferentie in mei 1969. Geconcludeerd wordt, dat een twintigtal CP'en (waaronder de CPN) afwezig was, reden waarom de bijeenkomst niet representatief genoemd zou mogen worden. Bovendien meent de scribent te kunnen stellen dat van de wel aanwezige partijen "een belangrijk aantal" het niet eens is met de oriëntering van de CPSU-leiding, getoetst aan hun houding t.a.v. de interventie in Tsjechoslowakije.

"Als wij op deze manier enkele van deze tendenzen aangaven, dan is het om duidelijk te maken dat de werkelijkheid niet in de communiqué's van Boedapest weerspiegeld wordt en dat dit soort opsommingen de problemen geen stap verder tot een oplossing kunnen brengen."

Strijd tegen revisionisme

Resumerend kan worden gesteld dat de CPN-leiding op de valreep van 1968 gemeend heeft een poging te kunnen doen om uit haar isolement t.a.v. de andere communistische partijen te geraken. In dit verband is het typerend, dat in het manifest ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de CPN in 1969 (afgedrukt in "De Waarheid" van 24 december j.l.) slechts in het algemeen gesproken wordt over de strijd tegen het revisionisme "in alle partijen", waarbij de CPSU niet speciaal wordt vermeld en overigens alle verdere kritiek op deze partij achterwege wordt gelaten. Wel wordt gevraagd over meningsverschillen met "de communisten in China, Cuba, India of groepen in Indonesië", doch hierdoor zou geen afbreuk worden gedaan aan de door de CPN met hen betoonde solidariteit. De CPN weigert dan ook deel te nemen aan bijeenkomsten die in de praktijk een scheuring met deze communisten zouden voltrekken.

Er mag dus voorlopig verwacht worden dat de CPN-leiding zich in haar eventuele relaties met andere CP'en zal beperken tot bilaterale contacten.

De CPN op sociaal-economisch terrein

Op de vergadering van het CPN-partijbestuur van 4 februari stelde Freek Meis (verantwoordelijk voor het landelijk bedrijfswerk) met nadruk, dat de CPN tegen iedere staking is zonder het NVV. In het stellen van looneisen moet de partij een eigen geluid laten horen, maar zelf een staking organiseren is uit den boze. G.Ellerman, een belangrijk bouwvakleider in Amsterdam, stelde hier tegenover dat landelijk gezien Meis wel gelijk kon hebben, omdat er immers gebrek aan mensen en geld was, maar in de Amsterdamse bouwvakwereld moesten de situatie en vooral de mogelijkheden heel anders beoordeeld worden.

In de maanden februari, maart en april werden de woorden van Ellerman bewaarheid. Het Amsterdamse Bouwvak Comité slaagde er in - samenwerkend met de communistische Algemene Bond van Werkers in de Bouwnijverheid (ABWB) en gesteund door "De Waarheid" - zodanige onrust te zaaien onder de bouwvakarbeiders dat er enkele stakingen uit zijn voortgevloeid, welke veelal met voor de stakers gunstige resultaten werden besloten. Een negatief punt voor de CPN was echter dat het ABC, in verband met de slechte positie van de stakingskas, slechts stakingen van beperkte omvang kon forceren. Het is te verwachten dat men ook in het nieuwe jaar op dezelfde wijze tewerk zal gaan en in het begin van dit jaar in Amsterdam kleine stakingen zal organiseren om een overbruggingstoelage te verkrijgen i.v.m. de gestegen kosten voor het levensonderhoud en om de vakbonden steun te verlenen voor de komende CAO-onderhandelingen voor de bouwsector.

Ondanks het feit dat door "De Waarheid" grote aandacht werd besteed aan enkele andere in 1968 plaats gehad hebbende "wilde" stakingen (o.m. Verolme) moet toch gesteld worden dat de CPN t.a.v. deze acties geen enkele inspraak heeft gehad, hetgeen de zwakke positie van de CPN in het bedrijfsleven demonstreert en haar huidige onmacht om een staking te organiseren zonder het NVV. Dat de CPN wel bereid is samen met de erkende vakbonden te staken, werd duidelijk uit de jubelende reacties in "De Waarheid" en de CPN-bedrijfskrantjes toen door de erkende vakbonden de mogelijkheid van een staking in de metaal-sector ter sprake werd gebracht.

Op verschillende grote metaalbedrijven in Amsterdam, waar de CPN blijkens de in 1968 gehouden verkiezingen voor de ondernemings-

raad nog een aanzienlijke invloed heeft, werd gedurende het gehele jaar d.m.v. manifesten en bedrijfskranten getracht een sfeer van onbehagen te scheppen, teneinde enige verbeteringen van de secundaire arbeidsvoorwaarden te verkrijgen, hetgeen in een aantal gevallen ook gelukte.

Ten aanzien van de rest van het land kan gesteld worden dat de invloed van de CPN in de bedrijven vrijwel nihil is. Over het algemeen werden de acties hier beperkt tot het incidenteel verspreiden van manifesten en bedrijfskrantjes.

Anders dan in voorgaande jaren, toen de CPN zich nagenoeg geheel conformeerde aan de loonpolitiek van het NVV, heeft zij de laatste tijd t.a.v. het stellen van looneisen meer een eigen geluid laten horen. Toch zullen deze via de bedrijfskrantjes en "De Waarheid" gespuide kreten van weinig invloed zijn geweest op het verloop van de recente CAO-onderhandelingen, temeer daar de looneisen van de CPN buitensporig hoog waren gesteld.

Een zeker succes voor de CPN was daarentegen het grote aantal deelnemers (+ 3500) aan de in november te Amsterdam gehouden gecombineerde anti-NAVO/loondemonstratie.

In "De Waarheid" werd het jaar 1968 afgesloten met een felle aanklacht tegen "de grote, nauw met het buitenland verbonden ondernemers, die al hun macht willen inzetten om te verhinderen dat er een werkelijke loonsverhoging komt". De in het afgelopen jaar gevoerde politiek wordt veroordeeld als een politiek welke "doortrapt gemeen" is en "het samenspel onthult dat er tussen ondernemers en regering is".

Tenslotte wordt gesteld dat in het komende jaar "de CPN zich volledig zal inzetten om tegenover de macht van de monopolies, de eenheid en de macht te plaatsen van hen, die daadwerkelijk opkomen voor de verdediging van het levenspeil".

De CPN en het NVV

De politiek van de CPN t.a.v. het NVV heeft in 1968 geen verandering ondergaan. Met grote hardnekkigheid blijft de CPN haar leden opwekken toe te treden tot het NVV. In het begin van dat jaar werd door partij-voorzitter Henk Hoekstra nog eens gewezen op het belang hiervan, waarbij hij tevens uiteenzette dat men zich als CPN'er dient

te conformeren aan het NVV-standpunt, en dat getracht moet worden om de leden en lagere kaderleden om te vormen tot klassebewuste arbeiders. Henk Hoekstra belastte zich aanvankelijk zelf met het vakbondswerk, doch droeg dit in de loop van het jaar grotendeels over aan het partijbestuurslid Van Esch.

Een tegenvaller voor de CPN was dat op het congres van de NVV-Metaal bedrijfsbond, dat begin augustus werd gehouden, het voorstel om communisten tot de bond toe te laten, werd verworpen. De daarna plaatsvindende inval in Tsjechoslowakije heeft de houding van het NVV in deze ongetwijfeld nog versterkt.

Van een reële invloed van de CPN in de bonafide vakbeweging is tot nu toe nog niets gebleken, hetgeen wel wordt geïllustreerd door de dit jaar in opdracht van het NVV gehouden enquête onder haar leden, waaruit o.a. bleek dat slechts 1% de CPN als eerste politieke keuze opgaf en 2% als tweede keus.

Kwestie Tsjechoslowakije

De scherpe afwijzing van de inval van de Warschau-Pact-landen in Tsjechoslowakije heeft in de CPN slechts tot conflicten van geringe betekenis geleid. Individueel werd door een beperkt aantal CPN'ers geprotesteerd tegen het door de partij ingenomen standpunt. Dit waren voornamelijk oudere leden, die geen belangrijke functies bekleedden in de partij. Enkele tientallen zegden spontaan het partijlidmaatschap op. Het partijbestuur bepaalde dat lankmoedig tegen de opposanten moest worden opgetreden en dat eerst tot royerering kon worden overgegaan na overleg met "Amsterdam". Dit om te voorkomen dat kaderleden in handen zouden vallen van de dissidente pro-Russische communistische groepering.

De partijleiding is er kennelijk in geslaagd de gemoederen weer tot rust te brengen en er zijn slechts enkele royementen uitgesproken. Toch heeft de kwestie Tsjechoslowakije een duidelijke negatieve invloed gehad op de activiteiten van de partijleden. In alle districten werd melding gemaakt van een toegenomen inactiviteit en een verslapping van de partijdiscipline.

De CPN en de studenten

Hoewel de CPN er voordien al een enkele maal in slaagde om in het kader van haar eenheidspolitiek tot een gemeenschappelijke actie te komen met niet-communistische jongeren- en studentenorganisaties - zoals in april 1968 ten behoeve van de Vietcong -, heeft zij zich eerst na de meirévolte in Frankrijk serieus met dit vraagstuk bezig gehouden. Zij bevindt zich daarbij in een moeilijk parket; enerzijds vreest zij door een te nauwe relatie met radicale studenten betrokken te raken in allerlei "avonturistische acties"; anderzijds zal zij bij afzijdigheid er niet in slagen een greep te krijgen op deze potentiële demonstranten. In de partijleiding van de CPN zijn de meningen over dit probleem dan ook verdeeld. Er is vooral onder de jongere partijbestuurders een pragmatische richting, die stelt dat de CPN zich moet aansluiten bij de studentenacties en dan moet trachten deze acties om te buigen naar de CPN-eisen. De oudere partijbestuurders voelen meer voor de dogmatische richting, die ervan uitgaat dat de CPN, als voorhoede-partij, van het begin af aan de acties moet leiden. De CPN-leiding schippert tussen beide richtingen. Nu eens stelt zij zich op pragmatische wijze achter het optreden van de studenten, zoals tijdens de gebeurtenissen rond de bezetting van het Mexicaanse consulaat te Amsterdam op 4 oktober j.l. Dan weer gaat zij op dogmatische wijze te werk, getuige het binnendringen van enkele communistische jongeren in het Indonesische consulaat te Amsterdam op 29 oktober j.l.

In het eerste geval was het avonturistisch karakter van de acties uiteindelijk niet in het belang van de CPN-politiek; in het tweede geval was er geen sprake van een massa-beweging.

Een combinatie van beide richtingen lijkt in de huidige omstandigheden de CPN meer kans op succes te bieden, getuige de in oktober j.l. gehouden demonstraties tegen "het generaalsbewind" in Indonesië, die via een door de partij geleid initiatief van het communistische "Algemeen Nederlands Jeugd Verbond"(ANJV) en de communistische studentenvereniging "Perikles", gesteund werden door de "Studenten Vakbeweging"(SVB), de "Algemene Studentenvereniging Amsterdam"(ASVA), de "Socialistische Jeugd" (SJ), de socialistische studentenvereniging "Politeia", de "Nederlandse Studentenraad" (NSR) en de Federatie van Jongerengroepen in de PvdA" (FJG).

Waar het de CPN-leiding echter vooral om gaat, n.l. studenten en arbeiders voor economische eisen onder leiding van de communisten te verenigen in een buitenparlementaire oppositie tegen de regering "als zetbaas van de grote monopolies", is een opgave die zij met haar huidige invloed op de Nederlandse samenleving nog niet vermocht te volbrengen.

Het partijapparaat van de CPN

In de Nederlandse politieke verhoudingen is de CPN een kleine partij. Bij de jongste Kamerverkiezingen (1967) verenigde zij rond 248.000 stemmen op zich. Dit is circa 3½% van de uitgebrachte geldige stemmen. De CPN telt rond 9.500 leden.

Deze kleine partij heeft evenwel een eigen dagblad (De Waarheid), twee drukkerijen (Dijkman en Heiermann), een boekhandel en uitgeverij (Pegasus) met twee winkels, in de grotere districtshoofdplaatsen eigen kantoren, waarin meestal ook het plaatselijk Waarheid-agentschap is ondergebracht en soms ook een verkooppunt van Pegasusboeken en voorts zoals in verschillende buurten van Amsterdam een zgn. "Waarheid"-winkel. Bovendien een omvangrijk partijbureau in het gebouw "Felix Meritis" te Amsterdam (het hoofdkwartier van de CPN) waartoe ook de instructeurs kunnen worden gerekend, die ingezet worden om de 17 partijdistricten te leiden en te activeren.

Het in stand houden van zo'n uitgebreid apparaat door een kleine partij vergt een beleid, dat gericht is op uiterste zuinigheid en zo groot mogelijke efficiency. Het personeel bestaat voor het grootste deel uit geestverwanten, die genoegen nemen met de naar verhouding zeer kleine lonen, die de partij betaalt. Ook veel vrouwen van partijgenoten verlenen (gratis òf tegen een kleine vergoeding) hand- en spandiensten. Dan zijn er nogal wat personeelsleden, die een uitkering krachtens de AOW of een verzetspensioen hebben en daardoor met een kleine vergoeding al tevreden zijn.

Kunnen handelsdrukkerij Heiermann en boekhandel Pegasus zich nog steeds aardig bedruipen - al wordt het bij Pegasus al beduidend minder -, het grote knelpunt is het financieren van het dagblad "De Waarheid". Bij financiële complicaties van enige omvang moet er meestal onmiddellijk links en rechts worden geleend. In eerste aanleg worden dan de partijbedrijven Pegasus en Heiermann voor een ondershandse lening gepolst, maar regelmatig worden ook geestverwanten die een spaarcentje achter de hand hebben, voor een persoonlijke lening benaderd.

Het jaarlijks te dekken exploitatietekort van "De Waarheid" is langzamerhand opgelopen van f 50.000,- 1960 tot f 150.000,- thans. Het steeds groter wordende tekort wordt veroorzaakt door het voortdurend toenemen van de kosten m.n. de lonen en het relatief achterblijven van de inkomsten (vooral de advertenties).

Bij "De Waarheid" maakt het advertentiedebiet slechts 8 à 10% uit van de totale inkomsten. Bij de meeste Nederlandse kranten is dit percentage 65%. Aangezien een omzetstijging van het aantal advertenties niet te verwachten is, moet de zo noodzakelijke stijging van de inkomsten komen uit een toename van het aantal abonnees. Dit is in feite een niet te vervullen taak, daar de partijgenoten die zich nog voor de abonnee-werving willen inzetten er niet eens in kunnen slagen het verlies aan abonnees te compenseren. Het aantal abonnees is ook in 1968 weer verder gedaald en bedraagt thans nauwelijks 17.000.

Toen er na de overval op Tsjechoslowakije opnieuw een vrij groot aantal bedankjes loskwam was de partijleiding in rep en roer.

"Waarheid"-directeur Joop Geerligts en diens chef van de abonneewerving Karel van Dillen kregen twee partijfunctionarissen boven zich, t.w. de leden van het Dagelijks Bestuur van de partij Roel Walraven en Joop van Esch. In de districten zijn de politiek secretarissen persoonlijk verantwoordelijk gesteld voor het bevorderen van een goede gang van zaken bij de wervingsacties. Zij moeten zorgen dat de nieuwe abonnees er komen: 500 vóór 1-1-1969 en 1500 vóór 1 mei a.s.. Ook moeten zij er op letten dat de abonnementsgelden correct worden afgerekend (er is hier en daar vrij veel achterstand en nogal wat fraude) en dat de jaarlijkse extra geldinzameling van f 350.000,- slaagt. De vorige bracht bij een zelfde taakstelling slechts f 290.000,- op. In partijkringen wordt gesteld, dat de gehele aanhang zich thans moet inspannen, anders zal er onvermijdelijk een einde komen aan het uitgeven van een eigen dagblad.

Het minder worden van de propaganda door het kleiner worden van het aantal medewerkers, heeft de partijleiding getracht te compenseren door het rondzenden van propagandabrieven. Zo werd aan een 10.000-tal geselecteerde adressen een schriftelijk verzoek gestuurd zich als abonnee op te geven. Aan 8000 potentiële leden werd gevraagd tot de CPN toe te treden. Vervolgens werden 5000 brieven

verzonden met de dringende bede de CPN met een gift te bedenken. Dit alles heeft echter tot nu toe nog weinig resultaat opgeleverd.

Behalve het dagblad "De Waarheid", verschijnt ook nog het theoretisch maandblad van de CPN "Politiek en Cultuur" (oplage 2200), en het blad "Kontrast" (oplage 1500), dat vrij onregelmatig uitkomt. Het onder auspiciën en op kosten van de internationale uitgever in Praag in Nederland uitgegeven blad "Vraagstukken van vrede en socialisme" verschijnt sedert september niet meer in Nederlandse vertaling. Op advies van het partijbestuur van de CPN "besloot" de Nederlandse uitgever, de Stichting Progressief Algemeen Vertaalbureau, het uitgeven van een Nederlandse editie van dit orgaan van de internationale communistische beweging te staken. De overval op TsjechoSlowakije en de overweging, dat het orgaan praktisch gesproken de spreekbuis was geworden van de Moskouse revisionistische leiders, brachten de CPN-leiding tot deze handelwijze. De oplage van dit blad bedroeg de laatste jaren 550 exemplaren. Hiervan waren er 90 bestemd voor België.

Het gratis advertentieblad dat in de kop van Noord-Holland door de CPN wordt verspreid, beleeft zijn 5e jaargang. Het verschijnt meestal maandelijks. De verspreiding ervan laat echter veel te wensen over. De uitgevers vermelden dat de oplage 35000 exemplaren bedraagt, maar dit cijfer is enigszins geïnflatteerd. Andere streekbladen geeft de CPN momenteel niet meer uit.

De pro-Chinese oppositie

Hoewel het "Marxistisch-Leninistisch Centrum Nederland" (MLCN) reeds meer dan vier jaar geleden werd opgericht, heeft het pas op 5 en 6 oktober j.l. zijn eerste landelijk congres gehouden. Er werd een "landelijk comité" gekozen, bestaande uit N.C.J. Schrevel (35 jaar), W. ter Braake (19 jaar), G. Th. Lamers (21 jaar) P.R. Moon (21 jaar) en J.W. Foogeboom (22 jaar). De twee laatstgenoemden zijn tevens lid van "Socialistische Jeugd". Het landelijk comité kan beschouwd worden als het overkoepelend bestuur van de diverse afdelingen van het MLCN, waarvan die in Rotterdam en Amsterdam de belangrijkste zijn.

Verder werd op het congres een beginselverklaring aangenomen, die gepubliceerd werd in het maandblad "Rode Tribune" (oplage ± 3000 ex.)

Hieruit blijkt dat het MLCN in Nederland een socialistische maatschappij tot stand wil brengen op basis van "het Wetenschappelijk socialisme, zoals dat is ontwikkeld door Marx en Engels en uitgebreid door vooral Lenin en MAO Tse-tung".

Internationaal komt het MLCN op voor een gezamenlijke strijd van "de arbeidersklasse van de ontwikkelde kapitalistische landen met de volken van de Derde Wereld" tegen het imperialisme, "dat onder leiding staat van de Verenigde Staten", en tegen het moderne revisionisme "met als voornaamste factor de communistische partij van de Sowjet-Unie".

Ten aanzien van de invloed van het MLCN (de groep telt in zijn geheel nog geen honderd leden) kan worden opgemerkt dat de Amsterdamse afdeling het afgelopen jaar met enig succes politieke activiteiten heeft ontplooid onder studenten. Onder de naam "Politieke Tribune" organiseerde deze afdeling enkele malen openbare "informatieve bijeenkomsten", zoals in mei j.l. over de révolte in Frankrijk (met medewerking van o.a. de Franse studentenleider Cohn-Bendit) en in september over "onderdrukking en verzet in Zuidelijk Afrika". Daarnaast werden er regelmatig openbare en besloten discussie-avonden gehouden in de localiteit "De Ruimte" aan de Rozengracht te Amsterdam.

Een belangrijk beïnvloedingsobject van het MLCN, de Cinéclubs, waar in besloten bijeenkomsten films met politieke strekking worden vertoond, werd in de herfst van dit jaar oorzaak van onenigheid tussen de Amsterdamse afdeling (voornamelijk studenten) en de Rotterdamse afdeling (voornamelijk arbeiders). Deze twist leidde tot het roeyement van At van Praag, de politiek secretaris van de Amsterdamse afdeling en bezoldigd functionaris van de Cinéclub Amsterdam, waardoor de band tussen het MLCN en de Cinéclubs lossier is geworden. Een en ander veroorzaakte wijzigingen in de redactie van het blad "Rode Tribune". De Amsterdammers Han Meijer en At van Praag werden vervangen door de Rotterdammers Willem v.d. Koog en Gerrit Sterkman, hetgeen mede tot gevolg had dat het arbeiderslement werd versterkt. Verder maken deel uit van de redactie: Nico Schrevel (thans meer dan ooit de onbetwiste leider van het MLCN), Gerard Hubers en Wouter ter Braake.

Tegelijkertijd besloten enkele marxisten-leninisten, die in 1965 een gedeeltelijke samenwerking met Schrevel c.s. waren aangegaan, om deze banden weer te verbreken en zich voortaan te manifesteren als "Liga van Marxisten-Leninisten in Nederland", met het maandblad "De Kommunist". In tegenstelling tot de andere MLCN-aanhangers willen zij namelijk ijveren voor de oprichting van een "echte en onvervalste marxistisch-leninistische en anti-revisionistische, communistische partij, die steunt op de gedachten van MAO Tse-tung".

Ook de groep rond het blad "De Rode Vlag" heeft zich in het afgelopen jaar met ideeën over partijvorming beziggehouden, zonder overigens op dit punt tot activiteiten te komen.

De groep rond het blad "Rode Jeugd", die - haar marxistische presentatie ten spijt - sterk anarchistische trekken vertoont, viel vooral op door deelname aan de meest uiteenlopende straatacties, waarbij aantasting van de openbare orde haar voornaamste motief scheen te zijn.

De pro-Russische oppositie

Behalve de regelmatige maandelijks uitgave van het orgaan "Communistische Notities" (onder redactie van de voormalige CPN-partijbestuurder drs. Friedl Baruch), heeft de pro-Russische oppositie weinig van zich doen spreken. Zij is nog steeds nauwelijks georganiseerd en bovendien sterk verdeeld. Zo bestaat er een gespannen verhouding tussen Baruch c.s. en de zgn. "groep v.d. Muyzenberg", waarin o.m. enkele leden van de vroegere "Bruggroep" activiteiten ontplooiën. Uit "concurrerende overwegingen" besloten laatstgenoemden in november j.l. tot de uitgave van een gestencilde bedrijfskrant, "Links-om" geheten.

Dit blaadje werd in een oplage van enkele honderden exemplaren verspreid, o.a. onder arbeiders van de V.M.F. Stork - Werkspoor te Amsterdam.

H O O F D S T U K III

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE FRONTORGANISATIES

Cum tacent, clamant --
("Terwijl zij zwijgen, schreeuwen zij
het uit --")

Cicero.

De communistische frontorganisaties in 1968, de tendens voor 1969

Op enkele accentverschuivingen na gaven de ontwikkelingen rond de communistische en dissident-communistische frontorganisaties in 1968 een beeld te zien, dat duidelijke trekken van overeenkomst vertoonde met dat van 1967.

De overeenkomst: v.w.b. de CPN-getrouwe organisaties - doorwerking van de autonomie-politiek, verder isolement; v.w.b. de dissident-communistische groeperingen - voortgaande pogingen van Moskou en haar satellieten om via dit milieu tegenwicht tegen diezelfde CPN-politiek te vormen.

De accentverschuivingen, tevens de tendens voor 1969 weergevend: toegenomen interesse van communistische zijde in feitelijke deelname aan de tot dusver vooral in niet-communistisch milieu spelende radicale jongeren- en studentenactiviteiten; voorts ook het door de terugslag van "Tsjechoslowakije" nog vergrote belang van Moskou c.s. om via de dissident-communistische (en uiteraard ook de pacifistische) sfeer haar buitenlandse politiek - bijv. inzake de Europese Veiligheid en de NAVO - kracht bij te zetten, de CPN-boycot te neutraliseren dan wel deze partij tot andere gedachten te brengen.

Hieronder volgen thans de hoofdpunten - veelal dieptepunten - uit het bestaan van achtereenvolgens de communistische jeugdbeweging, de vrouwenbeweging, de vredesbeweging, de verzetsbeweging en van de "Vereniging Nederland-USSR" in het voorbije jaar.

Ontwikkeling in de jeugdbeweging

ANJV

Als trouwe vazal van de CPN schaarde het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) zich volkomen achter de autonome gedragslijn van deze partij. Niet alleen werd geen ANJV-afvaardiging naar het door

Moskou gemanipuleerde Wereldjeugdfestival in Sofia gestuurd, maar ook werd het CPN-standpunt inzake de inval der Warschaupactlanden in Tsjechoslowakije volkomen onderschreven.

De voornaamste door het ANJV ontplooidde activiteiten waren ook in het afgelopen jaar weer hoofdzakelijk afgestemd op de hulp aan het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront. Daartoe werden diverse ondersteuningsacties georganiseerd, die tot resultaat hadden, dat in Parijs aan vertegenwoordigers van het "Bevrijdingsfront" een bedrag van f. 23.000,- kon worden afgedragen.

Verder werd uit solidariteit met de Franse stakers een demonstratieve geldinzamelingsactie gehouden waarvan de opbrengst (f. 3.000,-) aan het Franse vakverbond CGT werd overhandigd.

Voorts vonden solidariteitsacties plaats ten gunste van de ter dood veroordeelde Indonesische "vrijheidsstrijders".

De op nationaal terrein liggende activiteiten van het ANJV waren vooral geconcentreerd op de bekende drie gebieden: werkende jeugd, militairen en scholieren.

Voor deze drie categorieën zijn werkgroepen in het leven geroepen, waarvan die voor de militairen en voor de werkende jeugd wel de meest vast omliggende plannen ter tafel hebben gebracht.

Zo heeft de "werkgroep militairen" het pamflet "Báááálen" het licht doen zien, dat - voor zover bekend - tot nu toe éénmaal is verschenen. Daarin werd hoofdzakelijk stelling genomen tegen de veranderde verlofregeling voor dienstplichtigen.

De "werkgroep werkende jeugd" heeft zich ten doel gesteld langere vakanties en kortere werktijden voor de jeugdige arbeiders te verkrijgen.

De "werkgroep scholieren" heeft tot nu toe echter weinig concreets van zich laten horen. De oprichting daarvan moet waarschijnlijk worden gezien als een poging het ANJV meer acceptabel te maken voor hen, die tot nu toe deel uitmaakten van de geestverwante Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd (OPSJ), thans vrijwel ter ziele.

Perikles

Als gevolg van de voor de Studentenvakbeweging (SVB) zo gunstige uitslag van de grondraadsverkiezingen van februari 1968, lieten de communistische studenten hun afwijzend standpunt ten aanzien van de vrij radicale koers, die de syndicalisten sedert het najaar van 1967 propa-

geerden, varen. Zij verzetten zich niet alleen niet langer tegen nieuwe ideeën als die van de Kritische Universiteit, maar uit hun stellingname rond de studentenonrust van mei en juni l.l. bleek, dat zij deze noviteiten zelfs zo veel mogelijk wilden steunen. Thans doen communistische jongeren zelfs pogingen richting te geven aan de studentenactiviteiten.

Dat blijkt ook heel duidelijk uit een - eind november j.l. - aan de leden van de communistisch georiënteerde studentenvereniging "Perikles" toegezonden werk- en actieprogramma voor 1969. In dit programma wordt allereerst geconstateerd dat het, in tegenstelling tot enige jaren geleden, nauwelijks nodig is de studenten te overtuigen van de noodzaak om actie te voeren. Het grote probleem op dit moment is volgens het programma, dat de beweging onder de studenten nog nauwelijks richting heeft. De acties, aldus "Perikles", bewegen zich vaak rond secundaire objecten, zoals bijvoorbeeld de kwestie Mexico, de collegestaking van 6 november j.l. en de "Karel Doorman".

Geconstateerd wordt overigens, dat zich de gunstige ontwikkeling voordoet, dat de opvattingen van de activisten in de radicale studentenbeweging zich steeds meer in marxistische richting bewegen (anti-kapitalistische stellingname, samenwerking met de arbeiders). Aangezien de manier, waarop deze opvattingen in praktijk worden gebracht, evenwel vaak "onderontwikkeld" is - en dat geldt speciaal ten aanzien van de benadering van de arbeidersbeweging - achtte "Perikles" het noodzakelijk het onderhavige actieprogramma op te stellen; zulks in samenwerking met het maandblad "Kontrast", dat sinds twee jaar tevens als publicatiemedium van "Perikles" fungeert.

Wat de acties betreft, wil "Perikles" zich in 1969 veel meer dan voorheen met universitaire problemen gaan bezighouden, met name met de nota-Posthumus. Ten aanzien van de faculteiten en de SVB wordt gesteld, dat de Periklieten daarin veel actiever moeten optreden.

Het marxistisch karakter van het "Perikles"-programma komt vooral naar voren in stellingen als: "de radicale studentenbeweging richt zich tegen het kapitalistische systeem", "Nederland is één van de hoofdbastions van het monopolie-kapitalisme" en "de strijd tegen het kapitalisme maakt een bondgenootschap van arbeiders en studenten noodzakelijk". In een vierde stelling wordt geponeerd, dat syndicale acties ter verdediging van de belangen van de student en van de universiteit, de aanvankelijk amorfe studentenmassa in beweging hebben gebracht. Daardoor waren

de studenten tot het inzicht gekomen, dat er een directe samenhang bestaat tussen de problemen van de universiteit en de maatschappelijke verhoudingen: aanvallen op de positie van de universiteit werden herkend als voortvloeiende uit de klassetegenstellingen binnen de hoog ontwikkelde kapitalistische maatschappij.

Het actieprogram vervolgt dan: "Het probleem dat zich nu voordoeft is dat van de organisatie van deze beweging. Deze kan avantgardistisch zijn: d.w.z. een zeer snel evoluerende kern neemt de leiding in handen en tracht, uitgaande van wat voor haar subjectief noodzakelijk is, een even snelle beslissing te forceren."

Dit is echter niet de keuze van "Perikles". De studentenbeweging wordt in deze conceptie naar haar mening verzwakt, omdat zij een discrepantie doet ontstaan tussen de leiding en de niet mee-evoluerende achterban; een verzwakking, die ongelegen zou komen, nu de bedreiging van de universiteit zo accuut is.

Daarom staan de communisten een syndicale organisatie voor, waarin volgens hen minder snel een dergelijke toestand kan ontstaan. Bovendien kunnen de gewone leden de organisatie dan herkennen als werkelijk syndicaal, wat volgens "Perikles" wil zeggen "belangenbehartigend".

Het meest opmerkelijke in dit program is eigenlijk wel de laatste alinea. Het bezwaar, dat de communisten in de periode van november 1967 tot februari 1968 tegen de aanhangers van de Kritische Universiteit hadden, was namelijk, dat die geen KrU wilden, die uitsluitend de belangen van de studenten behartigde. De communisten huldigen dat standpunt nu blijkbaar nog. Het is dan ook de vraag of zij er in zullen slagen de niet-communisten tot hun ideeën over te halen, ook al is de communistische positie in de SVB thans wat gunstiger dan een jaar geleden. In het leidinggevende orgaan van deze studentenorganisatie, de Sentrale Beleidskommissie (SBK), dat uit 19 leden bestaat, hebben namelijk twee Periklieten zitting.

Ontwikkeling in de vrouwenbeweging

NVB

Ook de Nederlandse Vrouwenbeweging (NVB) liep in 1968 weer volkomen aan de leiband van de CPN. Zo onderschreef zij de stellingname van de partij inzake de Sowjetrussische inval in Tsjechoslowakije. Dat zij de CPN-koers ook op het punt van de autonomie-gedachte trouw volgde,

wordt geïllustreerd door haar geïsoleerde positie ten opzichte van de internationale Democratische Vrouwen Federatie (IDVF).

Zij grijpt klaarblijkelijk iedere aanleiding om een volledige breuk met deze organisatie naderbij te brengen dankbaar aan en vermoedelijk zal deze dan ook niet lang meer op zich laten wachten.

Zo zei algemeen secretaresse Annie van Ommeren-Averink, in september 1968 tijdens een hoofdbestuursvergadering van de NVB, dat het NVB niet wil meewerken aan het typisch monopolistisch streven van de Russische Vrouwenbeweging om haar positie in de IDVF te versterken. Als dit streven succes zou opleveren, zou de NVB uit de IDVF stappen.

Landelijk secretaresse Hanna Molin-Gerritze deelde op haar beurt op een in november j.l. gehouden gewestelijke bestuursvergadering mede, dat de NVB een dringende brief aan de IDVF had gestuurd, waarin aangedrongen werd op actie tegen de doodvonnissen in Indonesië. Indien daarop niet of afwijkend gereageerd zou worden, aldus spreekster, was het wel duidelijk, dat de IDVF gebruikt wordt voor Russische politieke doeleinden en zouden de banden met de IDVF door de NVB worden doorsneden.

Op nationaal niveau tracht de NVB haar verbindingen daarentegen uit te breiden, wat vooral hierin tot uiting komt, dat de leden wordt aangeraden met het NVB-blad "Vrouwen" onder PvdA-vrouwen te colportereren, daar deze vrouwen momenteel verstoken zijn van een "goed" politiek gericht blad, nu het PvdA-blad "Wij vrouwen" niet meer verschijnt.

Ontwikkeling in de vredesbeweging

Nederlandse Vredesraad (NVR)

Als organisatie heeft de Nederlandse Vredesraad (NVR) in 1968 geen activiteiten van enige betekenis ontplooid. Wellicht mede daartoe gedwongen door het verlies in 1967 van zijn belangrijke bron van inkomsten in de reisdienst VCU (Vereniging voor Culturele Uitwisseling; zie MO no. 12-1967), heeft de NVR zich beperkt tot het uitgeven van haar maandblad "Vrede" (momenteel in een oplage van 4.000). "Vrede" wordt voornamelijk gevuld met opinievormende artikelen van de hand van Gerard Maas - als lid van het CPN-partijbestuur en als secretaris van de NVR de belangrijkste man in die organisatie - die zich in alle kwesties van enige importantie conformeerde aan de opvattingen, standpunten en uitlatingen van de CPN. Dit geldt voor alle actuele zaken, die in 1968 in de publieke belangstelling kwamen: Vietnam, NAVO, Europese vei-

ligheid en Tsjechoslowakije. Een en ander bevestigde wederom zowel het nationale isolement van de NVR (geen deelname aan de traditionele Paasmars voor de vrede van het Comité 1961 voor de Vrede) als het internationale (er is geen enkel contact meer met de Wereld Vredesraad).

Praagse Christelijke Vredesconferentie (CVC)

Voor de CVC zal 1968 de historie ingaan als een zeer belangrijk, althans gedenkwaardig jaar.

Eerst werd van 31 maart tot 6 april in Praag de derde Al-Christelijke Vredesconferentie gehouden, met 600 deelnemers uit 55 landen, rond het thema "Red de mens, vrede is mogelijk". Het voornaamste kenmerk hiervan was een verschuiving in de belangstellingssfeer: de Oost-West-vraagstukken moesten als eerste prioriteit het veld ruimen voor de ontwikkelingsproblematiek. In het kader van dit laatste werd de gewelddadige revolutie in principe gesanctioneerd als mogelijke ontwikkelingsstrategie in bepaalde situaties. Een ander voornaam aspect van deze derde Conferentie was de bevestiging van het leiderschap van de vertegenwoordigers van de Sowjet-Unie in de CVC. Dat Nikodiem, de metropoliet van Moskou, aan het hoofd kwam van het permanente Comité van de CVC, is hiervan een illustratie (zie ook MO no. 4-1968).

Daarna waren het de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije, met als climax de inval in augustus, die bepalend werden voor het voortbestaan van de CVC. In MO no. 10 werd er al op gewezen, dat de CVC kennelijk in een crisis verkeerde. Tijdens een vergadering van het werkc comité in Parijs was gebleken, dat vele afgevaardigden uit Afrika, Azië, Amerika en West-Europa zich niet konden verenigen met de interventie van de landen van het Warschaupact in de CSSR. De Russische kerken daarentegen dreigden zich terug te trekken uit de CVC als de kritiek op de Sowjet-Unie niet zou eindigen, terwijl ze er bovendien bezwaar tegen maakten dat de CVC langer vanuit Praag geleid zou worden.

Deze crisissituatie, waarin de Nederlanders - behalve prof. Rascker - zich achter de Tsjechen en dus anti-Moskou opstelden, duurt nog voort. Omdat de Russen na Parijs, voor hen een deceptie, besloten hun financiële steun - de "kurk" van de CVC - op te schorten, kan zelfs gezegd worden dat het voortbestaan van de CVC aan een zijden draad hangt. De Tsjechoslowaakse weigering om deel te nemen aan een in Moskou belegde bijeenkomst van Oosteuropese deelnemers aan de CVC, zal aan een en ander ook geen goed doen.

Voor 1969 valt derhalve te verwachten, dat de CVC, zo ze al niet uiteenvalt of wordt ontbonden, zich slechts moeizaam uit de huidige moeilijkheden zal kunnen losmaken en dientengevolge weinig actief zal kunnen zijn. Het verloop van e.e.a. zal uiteraard ook bepalend zijn voor de positie en de activiteiten van de Nederlandse afdeling.

De hele ontwikkeling illustreert weer eens het sterke politieke karakter van dergelijke organisaties, die zich formeel in de eerste plaats heten bezig te houden met het uitwisselen van gedachten op levensbeschouwelijk terrein.

Ontwikkeling in de verzetsbeweging

Verenigd Verzet

Ook "Verenigd Verzet 1940-1945" toonde zich in 1968 een getrouwe CPN-mantelorganisatie en bleef als verzetsorganisatie volslagen in het isolement. Met de "Fédération Internationale des Résistants" (FIR) bestond in het afgelopen jaar alleen nog maar een formele band.

"Contact met de massa" had "Verenigd Verzet" alleen indirect via enkele concentratiekampcomité's en via het Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers. Dit laatste comité lijkt echter zover afgedwaald van "Verenigd Verzet" zelf (van de redactie van het PVO maakt zelfs een dissident-communist als Wim Klinkenberg deel uit, die jaren geleden al werd geroeyerd als lid van de CPN) dat men zich in gemoede kan afvragen, of het nog wel beschouwd kan worden als een CPN-mantelcomité.

Het Nederlands Auschwitz Comité maakte een bewogen jaar door. Aan het begin van 1968 ontstond in Nederland enige beroering rond het comité, nadat in een televisieprogram - mede op gezag van Ir. Simon Wiesenthal en Prof. Dr. L. de Jong - het Internationaal en het Nederlands Auschwitz Comité waren gekenschetst als communistische mantelorganisaties, die de doden van Auschwitz misbruiken voor partijpolitieke doeleinden.

Het Nederlands Auschwitz Comité nam kort daarna stelling tegen de in Polen gevoerde antisemitische politiek en distancieerde zich medio 1968 op dezelfde gronden zelfs van het Internationaal Auschwitz Comité.

Fédération Internationale des Résistants

In de gelederen van de "Fédération Internationale des Résistants" heeft de bezetting van Tsjechoslowakije grote verwarring gewekt. Tussen de Oost- en Westeuropese dochterorganisaties van de FIR (w.o. "Verenigd

Verzet") is hierdoor wellicht een kloof ontstaan, die nog maar uiterst moeilijk zal zijn te overbruggen. (vgl.M.O. no.10 - 1968)

Ontwikkeling op cultureel gebied

Nederland-USSR

"Nederland-USSR" en het door de vereniging geëxploiteerde reisbureau "Vernu" koersten in 1968 geheel op Moskou. Men wist afstand te nemen van het in 1967 uitgevochten conflict met de CPN-leiding en vereniging en reisbureau ontplooiden zich onbekommerd als pro-Russische frontorganisaties.

Een en ander impliceerde geenszins, dat "NU"- "Vernu" in 1968 alle kenmerken van communistische mantelorganisaties kwijtraakten. De sinds 1948 gevestigde traditie van de politiek "zachte" lijn werd ook in het afgelopen jaar zorgvuldig gehandhaafd. Bij de bezetting van Tsjechoslowakije onthield de vereniging zich tegenover de buitenwacht stelselmatig van commentaar. Achter de schermen trof men echter vrijwel onmiddellijk maatregelen tot annulering van een tournee door Nederland van de Sowjet-Russische zang- en dansgroep "Siwerko", die was voorbereid voor de maand oktober. Feestelijkheden ter viering van Oktoberrevolutie bleven in november '68 geheel achterwege. Een en ander geschiedde uiteraard niet om de CPN-leiding te ontzien, maar uitsluitend vanwege de publieke opinie in Nederland

Bij de verschijning van het november-nummer van het verenigingsorgaan "NU" kon men er tenslotte - terwille van de Russen - niet meer onderuit een politieke stellingname te publiceren. Wat daarbij uit de bus kwam was een schoolvoorbeeld van pro-Russische "mantel"-taal. Enerzijds werd betoogd dat, hoe politiek gedifferentieerd men ook over de Sowjet-Unie moge denken, het in het belang van Nederland zowel als de Sowjet-Unie is de wederzijdse betrekkingen te versterken. Anderzijds werd nadrukkelijk gesteld, dat de USSR haar diplomatieke dienst nooit anders heeft beschouwd dan als een middel om de vrede en de vrijheid te bevorderen en dat hetzelfde gold voor "de diplomatie in dienst van de versterking van het gemenebest van de socialistische landen". Gesteld in duidelijker taal: "Nederland-USSR" keurde de bezetting van Tsjechoslowakije ongedifferentieerd goed.

H O O F D S T U K IV

ANDERE GROEPERINGEN

Nitimur in vetitum semper
cupimusque negata
("We streven altijd naar het
verbodene en begeren hetgeen
ons ontzegt is".)

Ovidius.

De "anderen" in 1968, de tendens voor 1969

Samenvattend mag worden gesteld, dat voor wat de bedrijvigheid van het "overig extremisme" betreft, het accent ook in het voorbije jaar weer op de activiteit van de radicale jongeren en studenten heeft gelegen en dat onze aandacht daarvoor navenant werd opgeëist.

Men kan zelfs constateren, dat ook het politieke patroon van het reguliere pacifisme, van het links-socialisme en van het trotskisme en anarchisme -- afgezien van traditionele impulsen als Vietnam en NAVO en de schok, die "Tsjechoslowakije" teweeg bracht -- mede door dit jongeren radicalisme werd getekend.

Zelfs in rechts-extremistisch milieu deed zich de invloed van de roerige "New Left" -- zij het in antithetische zin -- gelden: men stelde zich teweer.

Te verwachten is, dat ook het nieuwe jaar door het jongeren- en studentenradicalisme zal worden gestempeld. De omvang ervan zal ongetwijfeld van vele, deels nog onzekere factoren afhangen.

De belangrijkste ervan zijn:

- in welke mate zullen revolutionaire agitatoren als Dutschke, Wolff en Cohn-Bendit erin slagen het gedifferentieerde onbehagen te herleiden tot de gemeenschappelijke noemer van een omlinjnde maatschappij-kritiek (de denkbeelden van Marcuse b.v.);
- in hoeverre zullen de jongeren erin slagen hun contacten met geestverwanten in het buitenland en op internationaal niveau te consolideren of uit te breiden (CESE; voorhoedejeugd);
- in hoeverre zullen de communisten hun -- reeds gebleken -- huiver voor het ongedisciplineerde "avonturisme" van de jongeren weten

- te overwinnen, m.a.w. ook: in welke mate zal er van lotsverbondenheid tussen arbeiders en studenten sprake kunnen zijn;
- wat zullen de gevolgen van de trotskistische penetratie in het milieu der radicale jeugd- en studentengroeperingen zijn;
  - hoe zullen de autoriteiten - van hoog tot laag - het radicalisme weten "op te vangen".

Een van de aantrekkelijkste uitgangspunten voor actie zal in 1969 - voor jong en oud bij de "anderen" - ongetwijfeld de NAVO zijn.

De ontwikkeling in het jongerenradicalisme

Hoewel de ontwikkeling, die het jongerenradicalisme in het afgelopen jaar - i.c. in de studentenwereld - te zien gaf, zeker spectaculair was, is het beslist niet zo, zoals sommige scribenten hun lezers wel wilden doen geloven, dat hetgeen zich hier en elders voltrok, de verwezenlijking was van een internationaal, al dan niet door Moskou geïnspireerd "plan de campagne".

Uiteraard werden wèl pogingen gedaan om te komen tot internationale en nationale coördinatie. Alleen al de in West-Europa rondtrekkende agitatoren, als Rudi Dutschke, Daniël Cohn-Bendit (en wellicht ook "onze" Maarten Abeln) waren hiervan genoegzame tekenen. Onderlinge meningsverschillen en het ontbreken van zowel een gezamenlijke politieke basis als een centrale strategie, waren er kennelijk de oorzaak van, dat het resultaat van alle radicale plannen toch niet zó was, als men voor wenselijk had gehouden. Dat geldt naar het zich laat aanzien voor het buitenland, maar in niet mindere mate voor Nederland. Het jongste congres van de Studentenvakbeweging (SVB) - van november 1968 - verschaftte voldoende aanwijzingen om deze gedachtengang te adstrueren.

In tegenstelling tot vorige congressen, werd ditmaal gediscussieerd aan de hand van concrete ervaringen van de afdelingen, en die waren niet zo best. Zo bleek, dat de meeste acties in de verschillende universiteitssteden, nauwelijks parallellen hadden vertoond en dat er geen sprake was geweest van enige organisatorische coördinatie. Voorts bleken meningsverschillen, die aanvankelijk van louter tactische aard waren, geleidelijk te zijn uit-

gegroeid tot politieke meningsverschillen; dat gold bijv. ten aanzien van de vraag of men primair acties moest voeren binnen de universiteit dan wel dat het er in de eerste plaats om ging algemeen maatschappelijke activiteiten te ontketenen. Er kwam ook op het congres niet één groep naar voren, die globaal een politieke lijn aangaf, binnen welks kader men ten aanzien van elkaar een solidair en ten opzichte van de centrale strategie (die er in feite niet was), een loyaal standpunt zou kunnen innemen.

De belangrijkste taak die voor het congres dan ook overbleef, was te trachten een betere, landelijke coördinatie te bewerkstelligen. Men besloot tot dit doel een centralisatie door te voeren, met als eerste logische maatregel de instelling van een Sentrale Beleidskommissie (SBK) aan de top van de SVB. Eén van de positieve kanten daarvan is, dat in de SBK vrijwel alle groepen vertegenwoordigd zijn, die het afgelopen jaar actief waren in de SVB of daarbuiten. Dat geldt ook voor de Periklieten en de zich in toenemende mate roerende trotskisten. Een bezwaar is evenwel, dat juist een dergelijke combinatie licht aanleiding kan geven tot nieuwe, interne strubbelingen.

Dat laatste behoort niet tot de onmogelijkheden, gezien het artikel, dat één van de trotskisten in de SBK, Joost Kircz, in het augustus-september nummer van "Politeia" (waarvan hij redactiesecretaris is), schreef over de verhouding van zijn organisatie tot de SVB. Hij stelde toen o.m. vast, dat deze syndicalistische studentenorganisatie door verschillende oorzaken niet voldeed aan de voorwaarde om op politiek, algemeen maatschappelijk en revolutionair terrein op te treden als voorhoede-organisatie van de studenten. Dat wilde Kircz voorbehouden aan "Politeia". Daarom moest deze organisatie de politieke en revolutionaire voorhoede van de SVB worden.

Weliswaar stelde Kircz zich na zijn verkiezing tot lid van de SBK, in zijn verslag van het congres in het PSP-periodiek "Radikaal", onder de titel "SVB luidt nieuwe periode in", veel positiever t.o.v. de SVB op, maar het is nog de vraag welke betekenis hieraan moet worden toegekend. Wellicht ziet de schrijver - als trotskist - nu de kans schoon om zelf een revolutionaire voorhoede rol in de SVB te vervullen. In dit verband is stellig ook van betekenis, dat Kircz samen met de Perikliet Emiel Haanen in de SBK belast is met de coördinatie en inspiratie van de scholing.

Intussen hielden niet alleen zaken betreffende de universitaire structuur e.d. de aandacht van de studenten gevangen. Met name ook op de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije van augustus 1968 werd door verschillende studenten- en andere jongerenorganisaties vrij heftig gereageerd. Deden sommigen dat door protestdemonstraties te organiseren, anderen lieten het bij verklaringen, waarin het optreden van de partners van het Warschau-pact ernstig werd gelaakt.

De eerste organisatie die een betoging hield, was de Socialistische Jeugd (SJ). Zij deed dit al op de dag van de inval, naar zij meedeelde om te verhinderen dat de acties zouden ontaarden in anti-communistische stemmingmakerij. De democratisch-socialistische studentenorganisatie "Politeia" organiseerde op 23 augustus demonstraties, in zeven steden uitmondend in een stille tocht, die langs de Amerikaanse en naar de Russische ambassade voerde. Hoewel deze tocht groots was opgezet, kwam er vrijwel niets van terecht. Nog geen 30 studenten gaven namelijk acte de présence.

Van de organisaties die een verklaring uitgaven, kunnen genoemd worden: de Nederlandse Studentenraad (NSR) en de Studentenvakbeweging (SVB). In die van de SVB, werd weliswaar geprotesteerd tegen het militaire ingrijpen, maar werden de Westerse politiek en de NAVO tegelijkertijd - zij het indirect - medeschuldig geacht. Aan het slot van de verklaring werd opgemerkt, dat de SVB van mening is, dat het verlangen van het Tsjechoslowaakse volk naar vrijheid het meest gediend zou worden met een streven naar militaire ontspanning. Daarom wilde zij - door middel van acties en discussies - het bestaan van de NAVO tot een eind trachten te brengen.

De door verschillende Europese jeugd- en studentenorganisaties (waaronder ook Nederlandse) voor 1968 tegen de NAVO geplande acties, hebben een wat grillig verloop gehad.

De activiteiten begonnen op 17 en 18 februari 1968 met de in West-Berlijn gehouden grote manifestatie van de zgn. voorhoedjongeren (ook wel Conferentie van Brussel genaamd), o.a. gericht tegen de NAVO. Deze activiteit werd enige dagen later gevolgd door een in Amsterdam gehouden solidariteitsbijeenkomst inzake "Steun

aan het bevrijdingsfront in de Derde Wereld", waar de West-Berlijnse student Rudi Dutschke een redevoering hield, waarin hij een toelichting gaf op de campagne "Vernietig de NAVO", waartoe in Berlijn besloten was. In samenhang met de bovengenoemde manifestaties was ook de eind maart '68 in Parijs gehouden bijeenkomst van enige West-europese syndicalistische studentenorganisaties (waaronder de West-duitse Socialistische Duitse Studentenbond - SDS - en de SVB) van belang, waar besloten werd om in december 1968 een groots opgezet internationaal studentencongres te organiseren, gelijkend op de eerder gehouden Berlijnse manifestatie. Op dat congres zouden voorbereidingen getroffen moeten worden voor een daadwerkelijke actie van alle progressieve studenten.

Dit plan leek te worden geconcretiseerd, toen Maarten Abeln bij zijn terugkeer uit Sofia, waar hij de leiding had van de Nederlandse delegatie op het communistische Wereldjeugdfestival (vgl. MO 7-8/1968), aankondigde dat vier Westeuropese syndicalistische studentenorganisaties (o.a. de SDS en SVB), begin december 1968 in Frankfort een congres zouden houden over een tegen de NAVO te richten campagne. Gedacht werd daarbij aan het bezetten of blokkeren van NAVO-bases en aan acties binnen de NAVO-strijdkrachten.

Ongeveer een maand daarna, nl. kort vóór of op het 23ste congres van de SDS, werd evenwel door deze organisatie besloten van de actie af te zien. De SVB sloot zich toen bij dit standpunt aan. Wel besloot de SDS nog een (nationale) actie te gaan voeren tegen (en in) de Bundeswehr.

Deze bij de SDS aansluitende stellingname van de SVB verhinderde intussen niet, dat zij op haar in november gehouden 10de landelijk congres besloot een campagne te gaan voeren tegen de NAVO, die - zoals werd toegelicht - continu en van lange duur zou moeten zijn. Ook Maarten Abeln voerde op dit congres het woord over de NAVO. Hij noemde deze verdragsorganisatie contra-revolutionair en gericht op de handhaving van het kapitalistische systeem in Europa. Ook typeerde hij de NAVO als een hoeksteen van het imperialisme in de Derde Wereld, hetgeen hij illustreerde met de stelling, dat de opstanden in Angola en Mozambique door middel van NAVO-wapens worden onderdrukt en met de bewering, dat in Suriname raketten zijn opgesteld, gericht op Cuba. Hij riep op tot het verstoren van vergaderingen, waar figuren als de ministers Luns, De Jong en Den Toom

optreden; tot het houden van politieke actie rond buitenlandse militaire vestigingen in Nederland en tot het bevorderen van kleine sabotagegedaden binnen de strijdkrachten (het bekende voorbeeld van suiker in de benzinetanks van militaire voertuigen).

Het viel op, dat Abeln zijn toespraak eindigde met de leuze "Vernietig de NAVO", de kreet, die ook het motto werd van de campagne, waartoe op de manifestatie van West-Berlijn in februari 1968 werd besloten. Interessant is voorts, dat Abeln in de week vóór het begin van het SVB-congres tweemaal de grens van West- en Oost-Duitsland passeerde en dat hij twee dagen na afloop van het congres via Frankfort en Berlijn naar Warschau en Krakow reisde.

Men kan zich dan ook afvragen of datgene wat Abeln op het congres over de NAVO naar voren bracht, hem van Oosteuropese zijde werd ingegeven.

Ontwikkeling in de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP)

Voor de PSP betekende "Tsjechoslowakije" een onzalig intermezzo in een groeiende dialoog-verhouding tot Oost-Europa. Reeds vóór de militaire interventie van de Warschau-pact-landen in Tsjechoslowakije - namelijk in juni 1968 - had het PSP-partijbestuur, naar aanleiding van de ontwikkelingen in laatstgenoemd land, een verklaring gepubliceerd, waarin de toen al optredende druk van "enige Oosteuropese landen" met klem werd veroordeeld. Het militaire ingrijpen 2 maanden later werd door het partijbestuur dan ook onmiddellijk afgewezen en schadelijk voor het socialisme genoemd.

Als gevolg van deze gebeurtenissen heeft de PSP sedertdien in haar contacten met het Oostblok enige terughoudendheid betracht. Dit kwam het duidelijkst naar voren in het verslag van de PSP-parlementariër B. van der Lek over het bezoek van hem en zijn fractiegenoot Van der Spek aan de Sowjet-Unie in augustus j.l.

Volgens de schrijver van dit verslag had het in de bedoeling van de Russen gelegen om via beide bezoekers de banden met de PSP nauwer aan te halen. Deze opzet, zo schreef hij, is door het Russische optreden tegenover Tsjechoslowakije voor de eerstkomende tijd volledig achterhaald.

Verwacht mag evenwel worden, dat men na enige tijd wel weer van dit standpunt zal terugkomen.

In eenzelfde dimensie als de Russische inval in Tsjechoslowakije ziet de PSP trouwens de Amerikaanse "agressie" in Vietnam.

Vergeleken bij 1967 zijn de activiteiten van de PSP tegen de oorlog in Vietnam in het afgelopen jaar overigens duidelijk minder geworden en het ziet er ook niet naar uit, dat deze in de nabije toekomst weer zullen opleven, nu er uitzicht bestaat dat de besprekingen in Parijs tenslotte zullen leiden tot beëindiging van de vijandelijkheden. Tegen de NAVO zal de PSP-activiteit in de naaste toekomst daarentegen ongetwijfeld - in omvang zowel als intensiteit - sterk toenemen.

Meer dan Tsjechoslowakije, Vietnam of NAVO eiste in 1968 evenwel de controverse binnen de PSP tussen de strijdbare marxisten en radicale jongeren aan één kant en de ideële pacifisten aan de andere kant, de aandacht van kader en leden op. Deze tweespalt, welke in 1965 reeds duidelijk aan het licht trad, nam in het afgelopen jaar een zodanige omvang aan, dat een breuk onvermijdelijk leek, met als meest waarschijnlijke gevolg omvorming van de PSP tot een marxistische partij en uittreding van de ideële pacifistische partijgangers, die zich in de veranderde partij niet meer zouden thuis voelen. Dat het niet zover is gekomen, komt beslist niet door de laksheid van de dissidente communisten en links-socialisten in de PSP. Hun nimmer aflatende activiteit was echter niet voldoende om de zich langzaam maar zeker kristalliserende tegenstand van de pure pacifisten te overwinnen. Het heeft wel enige tijd geduurd, voordat deze laatsten inzagen hoe groot het gevaar wel was, dat de marxisten de teugeld van de partij in handen zouden nemen. Toen dit gevaar echter eenmaal was onderkend, wist men dit in te dammen, door verstandig gebruik te maken van de eigen, nog steeds sterke posities in de partij-top.

Tijdens het in december 1967 gehouden ééndags politiek congres van de partij kwam het verzet van de pacifisten reeds duidelijk tot uiting bij de behandeling van het onderwerp "geweld in de samenleving". Een amendement van de afdeling Amsterdam - waar de actieve leden nagenoeg allen tot de marxistische vleugel behoren - dat stipuleerde, dat de PSP zich achter elke revolutionaire beweging zou stellen - ongeacht de aangewende middelen - werd toen, met succes, door de congresleiding ontraden. Een ander voorstel van de

afdeling Amsterdam over het onderwerp "economische democratie" druipte zozeer tegen de opvattingen van de pacifisten in, dat het op dringend advies van het hoofdbestuur werd verworpen. Dachten de marxisten vooral aan een toekomstige samenwerking - een "linkse concentratie" - met groeperingen welke links van de PSP staan, de anderen voelden veel meer voor samenwerking met de PvdA.

Een vergaande motie over vernieuwing van de partij in sterk marxistische richting, welke de afdeling Amsterdam tijdens de Algemene Vergadering in juni 1968 had willen indienen, kon worden voorkomen, doordat het gewaarschuwde partijbestuur haar de pas afsneed met het voorstel een studie-commissie in het leven te roepen, welke een analyse zou moeten maken van de sociaal-economische en politieke situatie in Nederland en van de taak die het, in dit raam, voor de PSP zag. Besloten werd deze analyse tevens te laten dienen als startpunt van een discussieproject, waarmee de PSP haar aandeel zou kunnen leveren in de totstandkoming van een "linkse concentratie". Hiertoe werden een drietal studieconferenties en - in het verlengde daarvan - een twee-daags congres gepland. Tijdens dit laatste congres zou dan getracht moeten worden om uit de gevoerde discussies een program voor "links Nederland" te formuleren, "dat dienst zou kunnen gaan doen als achtergrond voor het optreden van alle linkse krachten en het tot stand brengen van een zekere coördinatie van dat optreden". Teneinde een zo breed mogelijke discussie te bewerkstelligen, zouden alle geïnteresseerden aan de conferenties en het congres kunnen deelnemen. Hiermee kwam het partijbestuur een heel eind tegemoet aan de wensen van het toenmalige politiek-secretariaat, dat, onder leiding van de dissidente communist P. Smulders door middel van een artikel in het partijblad "Radikaal", een aanval had gedaan op het beleid van het partijbestuur. Verder hield het artikel een pleidooi in voor meer buitenparlementaire actie. Ook wensten deze opposanten een discussie met alle linkse krachten in ons land, die zou moeten uitmonden in een politiek congres van de PSP, waaraan ook niet-leden zouden moeten kunnen deelnemen en waarbij deze laatsten dan dezelfde rechten zouden moeten hebben als de leden. Vanzelfsprekend voelde het partijbestuur niets voor deze laatste wens, daar op deze wijze dissidente communisten, trotskisten en radikale jongeren zich als "paard van Troje" zouden kunnen ontpoppen, m.a.w., dat deze gast-

vrijheid door hen zou worden beloond met een poging de pacifistische partij tot een marxistische om te vormen.

Partij-voorzitter Wiebenga - één van de grootste tegenstanders van een dergelijke omvorming - liet er in een toespraak dan ook geen twijfel over bestaan, dat hij dit niet zou dulden en dat zij, die het pacifisme niet wensten te aanvaarden, er beter aan deden zelf de partij te verlaten.

De eerste conferentie in de serie van drie, over het onderwerp "Automatisering en structuurplan", heeft inmiddels plaats gevonden. Als inleiders traden op de bekende Belgische "marxist" Ernest Mandel, de PvdA-hoofdbestuurder prof.dr. G. Klein en de vooraanstaande PSP'er dr. G. Harmsen. Voor zover het de opzet van de organisatoren was om ook vele niet-partijleden bij de discussies te betrekken, kan gezegd worden, dat deze eerste conferentie een succes is geworden. De honderd en vijftig deelnemers waren, behalve natuurlijk uit de PSP, afkomstig uit partijen en organisaties als de PvdA, de IVe Internationale, het MLCN, de SJ, Politeia, de SVB en het OVB. Wat de leeftijd der deelnemers betreft is nog interessant te vermelden dat 73 hunner (49%) niet ouder dan dertig jaar waren! Hieruit blijkt, dat het de PSP is gelukt om zeker ook onder de jongeren belangstelling voor haar discussieproject te wekken, wat eveneens als een succesje voor de organisatoren mag worden aangemerkt.

De volgende conferentie, welke in januari 1969 wordt gehouden, zal door het te behandelen onderwerp "Parlementaire en buitenparlementaire actie" waarschijnlijk nog meer belangstelling trekken.

Ontwikkeling in het links-socialisme

Ook op de links-socialisten buiten de PSP had de interventie in Tsjechoslowakije een "shock"-effect. Zij reageerden er overigens zonder uitzondering afwijzend op. Zo meende Han Lammers de Tsjechoslowaken van dienst te kunnen zijn door het vertrek van de Warschau-pact-troepen te eisen als voorwaarde voor de erkenning van de DDR en onderhandelingen over Europese Veiligheid.

Voor de met Castro sympathiserende links-socialisten in ons land, die in het voorjaar van 1968 een "Comité van Solidariteit met Cuba" oprichtten, was het maar slecht te verteren, dat de Cubaanse partij- en regeringsleider Fidel Castro de Russische interventie goedkeurde. Prof. Zimmerman, Harry Mulisch, Han Lammers, Peter Schat

en anderen toonden zich dan ook ernstig teleurgesteld over de houding van Castro, maar zij verklaarden toch solidair te willen blijven met het Cubaanse volk. Deze solidariteit komt sedert kort o.m. tot uiting in het opzetten van een boekenactie door het Comité. De bedoeling van deze actie is, om die boeken en tijdschriften aan te schaffen of in te zamelen, waaraan op Cuba de meeste behoefte bestaat. Naar verluidt zou reeds een eerste partij boeken voor verzending gereed liggen. Ook het feit, dat Harry Mulisch eind december - vermoedelijk op Cubaanse uitnodiging - naar Havanna vertrok om daar de festiviteiten ter ere van de tiende verjaardag van de Cubaanse Revolutie bij te wonen, toont aan, dat de houding van de Cubaanse leider niet tot een blijvende verwijdering heeft geleid.

De kans, dat de lopende en toekomstige activiteiten van het Comité een succes zullen worden, lijkt vrij groot, daar vooral onder jongeren en studenten een toenemende belangstelling voor Cuba en voor de Cubaanse vorderingen op weg naar het socialisme valt waar te nemen.

In een artikel in het (inmiddels geliquideerde) links-socialistische blad "Links" dd. 18-11-1968, noemt Theo van Tijn de bomstop in Vietnam en de op handen zijnde onderhandelingen in Parijs tussen de Verenigde Staten, Noord-Vietnam, Zuid-Vietnam en het Nationale Bevrijdingsfront een volledige overwinning van dit laatste, dat nu z.i. ook rustig kan afwachten of de Amerikanen kans zien om Van Thieu c.s. te dwingen aan de besprekingen deel te nemen. Vol vreugde stelt Van Tijn vast, dat als de Zuid-Vietnamezen aan de onderhandelings-tafel verschijnen, zij zeker aan het kortste eind zullen trekken; komen zij niet, dan zullen zij - zo meent hij - openlijk door de Amerikanen in de steek worden gelaten en dat vindt hij eigenlijk nog mooier.

Behalve Vietnam behoorde ook de NAVO in 1968 weer tot de politieke stokpaardjes in dit milieu. In een artikel, getiteld "Zeg nee tegen de NAVO, uit principe" in het blad "Links" van 14 oktober 1968 noemde Van Tijn de NAVO b.v. een contra-revolutionair militair bondgenootschap, dat is opgericht en nog dient om de kapitalistische productiewijze te verdedigen, onder het mom van verdediging van vrijheid en democratie. Hij wees erop, dat de roll-backpolitiek (terugdringen van het communisme in Oost-Europa) van de NAVO reeds lang vervangen is door een bevrozing van de weder-

zijdse posities, waardoor alle nadruk nu is komen te liggen op het voorkomen van linkse regimes in de niet-communistische wereld. Als voorbeeld daarvoor noemde hij de militaire staatsgreep in Griekenland, welke naar zijn mening werd uitgevoerd "volgens de in NAVO-verband zorgvuldig daartoe voorbereide plannen".

Ontwikkeling in het Nederlandse trotskisme

Zoals bekend bestonden tot nu toe in Nederland drie trotskistische groeperingen, onder te verdelen in een zgn. "meerderheids-groep" van Riethof, die de intredepolitiek in de PSP voorstaat en hierin m.n. in Rotterdam vrij goed slaagde; een "minderheidsgroep" van Ferares, die overeenkomstig de politieke visie van Raptis zich ten doel stelde de CPN te "destaliniseren" en momenteel ook vooral actief is in studenten- en jongerenkringen, hoewel nu ook een wat toenemende activiteit binnen de PSP is waar te nemen; de derde groepering - in feite een trotskistisch driemanschap - dat de intrede in de PvdA voortzette, groepeerde zich rondom het links-sociale blad "Links". Deze trotskisten, die lid bleven van de PvdA, poogden d.m.v. hun blad en door nauwe samenwerking met "Nieuw Links" druk uit te oefenen.

Wegens het tekort aan goede redacteuren en het gebrek aan de nodige liquide middelen, ging het er in 1968 voor de groep "Links" echter dermate somber uitzien, dat de redactieraad in december j.l. besloot de uitgifte van het blad "Links" per januari 1969 te staken. Inmiddels werd een commissie gevormd, die moet onderzoeken hoe binnen afzienbare tijd een nieuw orgaan uitgegeven kan worden, dat de gevoelens vertolkt van de politieke stroming, namens welke ook "Links" verscheen. Het is niet uitgesloten, dat een soort interim-blad in het leven zal worden geroepen om de periode tot de oprichting van een nieuw blad te overbruggen.

Het numeriek weinig indrukwekkende trotskistische bestand in ons land verhoudt zich omgekeerd evenredig tot de ideologische felheid en de bereidheid en potentie tot subversieve activiteit, waarvan de leden dezer splintergroepjes individueel steeds weer blijk geven.

Ideologisch engagement sprak bijvoorbeeld sterk uit de eerst hoopvolle en tenslotte fel-afwijzende reacties op de ontwikkelingen in Tsjechoslowakije tussen januari en september van het afgelopen jaar.

Bereidheid tot subversieve inzet trad aan de dag op punten als hulp aan Noord-Vietnam, steun voor het Griekse verzet en solidariteit met het Franse "Front tegen de onderdrukking". In verband met dit laatste moet ook worden onderstreept, dat de trotskisten alom revolutionaire perspectieven zien in het bloeiende studentenradicalisme. Vandaar de kennelijk toenemende pogingen van hun kant daarin te penetreren. In heel Nederland worden dergelijke activiteiten vooral vanuit de groep-Ferares ondernomen.

Ontwikkeling in het anarchisme

In het algemeen gesproken kenmerkt de Nederlandse anarchist zich vooral door zijn radicale pacifisme en door zijn afkeer van elke vorm van partijpolitiek. Als zodanig is hij tegen de dienstplicht, tegen bewapening, tegen de atoombom en tegen militaire pactsen als NAVO en Warschau-pact. In de anarchistische bladen "De Vrije" en "Recht voor Allen" wordt dan ook herhaaldelijk opgeroepen het werk van de vredesorganisaties daadwerkelijk te steunen. Vandaar ook, dat de Russische interventie in Tsjechoslowakije door de anarchisten fel werd veroordeeld. Wel werd er in het blad "Recht voor Allen" (RvA) op gewezen, dat ook Dubcek tenslotte een despoot is en zich slechts door het uitoefenen van macht - welke naar de mening van de anarchisten tegen-menselijk is - kan handhaven. Prijzenswaardig noemde RvA de moed van de Tsjechoslowaken en vooral ook van de jeugd om geen geweld te gebruiken, maar met redelijke en menselijke argumenten te trachten de bezetters te overtuigen van hun ongelijk.

Ten aanzien van Vietnam huldigen de anarchisten uiteenlopende standpunten. Algemeen protesteren zij tegen het Amerikaanse optreden, maar evenzeer verwerpen velen het autoritaire communisme van Noord-Vietnam. Over het algemeen kon bij demonstraties tegen het Amerikaanse optreden in Vietnam ook in 1968 toch wel op hun steun worden gerekend, omdat zij vinden, dat geen inbreuk mag worden gemaakt op het zelfbeschikkingsrecht van het Vietnamese volk.

Hoewel de anarchistische groeperingen in ons land slechts een zeer geringe politieke betekenis hebben, verdienen zij i.v.m. hun buitenlandse contacten toch enige aandacht. Vooral internationaal hebben de anarchisten in 1968 van zich doen spreken. Zoals

men zich zal herinneren, werd West-Europa in maart 1968 opgeschrikt door een serie bomaanslagen op ambassades van dictatoriaal geregeerde landen. Ook in ons land werden in de nacht van 2 op 3 maart een drietal aanslagen gepleegd, waarbij al spoedig bleek, dat de daders moesten worden gezocht in de hoek van de 1 Mei-groep, welke voornamelijk bestaat uit aanhangers van de Spaanse anarchistische vereniging "Federación Iberica de Juventudes Libertarias" (FIJL). Volgens een mededeling van de 1 Mei-groep maakten deze aanslagen deel uit van een grote revolutionaire solidariteits-campagne, welke door geweld het "wettelijk" geweld van diverse dictaturen en van het kapitalistische imperialisme aan de kaak wilde stellen. Hoewel vast staat, dat er contact is tussen de FIJL en Nederlandse anarchisten rond het blad "De Vrije", ziet het er niet naar uit, dat laatstgenoemden betrokken zijn geweest bij de gewelddadige acties van de 1 Mei-groep.

Ook het internationaal anarchistisch congres, dat van 31 augustus tot 4 september in Carrara (Italië) werd gehouden, trok de aandacht; vooral doordat het tijdens dit congres tot een breuk kwam tussen de organisatoren en radicale Franse, Engelse en Zwitserse jongerengroepen. (Vgl. MO no. 9-1968.)

Ontwikkeling in het rechtsextremisme

Het jaar 1968 gaf in en buiten Nederland enige opleving van extreemrechtse dan wel rechtsextremistische activiteiten te zien, merendeels in reactie op de zich fel werende jongeren en studenten op de linker flank van ons politieke front. Dit kwam althans naar voren bij de oprichting van het "Actiecentrum Benelux voor Staatkundige Eenwording"; de wegbereider in Nederland van het Vlaamse Verbond voor Recht en Orde (VRO). (Vgl. MO no. 10-1968.)

Het VRO, dat feitelijk gezien kan worden als loot van de fascistische VERDINASO en dat bepaald niet alleen de groot-Nederlandse gedachte verkondigt en de Benelux verheerlijkt, zal - gezien klimaat, taalgebruik en leefregels - ook voor oud-politieke delinquenten een aantrekkelijk onderkomen bieden. Dat geldt trouwens ook voor het aan het VRO verwante "Were Di", dat zich eveneens geroepen voelde in Nederland een afdeling op te richten en in welks gelederen reeds enkele oud-politieke delinquenten waargenomen zijn.

Were Di, dat zich ten doel stelt de eenheid van de Nederlandse "volksgemeenschap" te herstellen; haar grondgebied geheel en ongeschonden te behouden; de "nationale bewustwording" te bevorderen en het eigen karakter, de eigen taal, cultuur en deugden in volkomen gaafheid te doen gedijen, was kennelijk reeds enige tijd voor de oprichting van de "Noord-Nederlandse" afdeling bezig met een "opiniepeiling" in ons land, gezien de aanwezigheid van haar afgevaardigden bij diverse "anti-linkse" manifestaties in ons land, zoals bij de Willem de Zwijgerherderking te Delft, en gezien ook het contact dat gelegd werd met het Amsterdamse Boerenpartijlid Peter Carel van der Zon, die tevens lid zou zijn van de neo-nazistische Northern League.

Een spontaner, Nederlands karakter droeg de geboorte van de Partij Nieuw Rechts.

Deze partij stelt zich, blijkens haar orgaan "Rechtson", tot doel: het keren en bestrijden van linkse invloeden in onze samenleving. In dat kader wordt o.m. gepleit voor handhaving van orde en rust; uitvoering van de wetten; optreden tegen ordeverstoorers en subversieve elementen en verscherpt toezicht op in ons land verblijvende buitenlanders. Voorts wil men in ons land komen tot vorming van een militante jeugdafdeling, evenals VRO en Were Di gekenmerkt door een straffe discipline.

Daarnaast zou men de mogelijkheid van toetreding van sympathiserende leden onder ogen willen zien, d.w.z. geestverwante personen wier lidmaatschap slechts de partijleiding bekend zal zijn en die op ideële, materiële en financiële wijze de partij zullen steunen.

Tijdens een in december 1968 te Den Haag gehouden openbare vergadering van de Partij Nieuw Rechts werd wel duidelijk, dat de partij voornamelijk steun hoopt te krijgen uit kringen van ontevreden BP-stemmers. Tijdens de bekendmaking van het partijprogramma op genoemde vergadering werd door de heer Scheps, die de perscontacten voor de partij onderhoudt, nog medegedeeld, dat de sympathie van "Nieuw Rechts" uitgaat naar landen als Zuid-Afrika, Rhodesië en Griekenland.

OVERZICHT BUITENLANDSE REIZENTot + 31 december 1968

I = Inreis

U = Uitreis

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb.datum:</u>	<u>Reisdoel:</u>
7-10-1968	WOLFF, J.F.	14-3-1927	Lid D.B. CPN,hoofdred."De Waarheid", Duitsland, contact met de leider van de legale Duitse CP (DKP).
8-10-1968	HULZE, W.	9-12-1916	Resp.Directeur reisbureau "Vernu" en voorzitter"Ned.-USSR" en secretaris "Ned.-USSR", Moskou, besprekingen met Intourist.
10-10-1968	GOUDKUIL, H.	7-8-1916	
11-10-1968	De GROOT,S.	19-7-1899	Erelid partijbestuur CPN. Verbleef in Luxemburg met vakantie (Clervaux) en reisde door naar Parijs om contact op te nemen met het Maurice Thorez Instituut van de Franse Communistische Partij.
17-10-1968	+ echtgenote		
5-11-1968	J.J. van HARLINGEN	16-12-1907	Lid h.b. "Ned.-USSR" naar Moskou als reisleider (Vernu?) met groep v. 15 Ned.
± 12-11-1968			
21-11-1968	HULST, W.	9-12-1916	Directeur "Vernu". Een vliegtuig via Praag naar Sofia (v.v.)
23-11-1968			
26-11-1968	ABELN, M.A.M.	10-2-1946	Secr.CESE en ex-voorzitter comm. buitenland SVB. Via Frankfurt, Berlijn en Warschau naar Krakau, nadere gegevens onbekend.(Blijkens stempels in paspoort is hij ook omstreeks 14 november (op doorreis?) in de DDR geweest.)
1-12-1968			

A G E N D A

<u>Datum</u>	<u>Bijeenkomst</u>	<u>Plaats</u>	<u>Organisatie</u>
jan. 1969	Conf. over Eur. Veiligheid.	Roemenië	Verm. Roem. Jeugdbeweging.
18-20 jan. 1969	Conf. v. Solidariteit met de Portugese koloniën, Simbabwe, Z.W. Afrika en Z. Afrika.	Khartoum	Wereldvredeesraad.
25-28 jan. 1969	2e Conf. v. solidariteit met de Arab. volkeren.	Cairo	Wereldvredeesraad.
* febr./mrt 1969	Internat. conf. over problemen Veiligheid en Eur. samenwerking.	Brussel?	Wereldvredeesraad.
10 febr. 1969	Bijeenkomst Werkgroep van 8 CP-en in kader voorbereiding wereldconferentie CP-en.	Boedapest	8 CP-en.
* 9 mrt. 1969	Internat. Anti-NATO demonstratie.	Brussel	W.R.I. (War Resisters International)
17 mrt. 1969	Vergad. Voorbereidingscommissie wereldconferentie CP-en.	Moskou	CP-en.
mei 1969	Wereldconferentie CP-en.	Moskou	CP-en
mei 1969	10e I.U.S. Congres.	?	I.U.S. (International Union of Students).
juni 1969	6e Congres IVDF.	Helsinki	Int. Dem. Vrouwen Fed.
juni 1969	Wereldvredeesconferentie.	O. Berlijn?	Wereldvredeesraad.

*nieuw, c.q. aangevuld.